ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΙ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1888 — ΕΤΟΣ Ε'. — ΑΡΙΘ. 37

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΗΛΑΤΕΙΑ ΚΕ' ΜΑΡΤΙΟΥ
Παρὰ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἔναντι τοῦ Κήπου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ εἰς τὸ σχολεῖον κατάταξις, ὑπὸ Ἀριάδνης Μ. Δαμβέργη.
Ἄνθρῆναι, ὑπὸ Ι. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση.
Ἡ Δικάλυσις τῆς Αὐτοκρατορίας. *Σελίδες ἐκ τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Γερμανικῆς ἑνότητος*, ὑπὸ Ν. Καζάζη.
Ἱστορικὰ ἀνέκδοτα *Τὰ τσαρούχια τοῦ Δερβέναγα — Ἡ προσέλευσις τῶν Κατσαντωναίων — Αἱ Ἀηδόνες τῆς Ἀρτοτίνας*, ὑπὸ Ἀνδρέα Κ.
Παῦλος Δομενίκι, Στρατιωτικὸν διήγημα, ὑπὸ Carmen Sylva (Μετάφρ. τῆς κ. Α. Ν. Σερεμέτη.
Βιβλιοθήκη τῆς Ἑβδομάδος.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα βιβλία.

Η ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΤΑΤΑΞΙΣ

Αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Σεπτεμβρίου διά τε τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πλουσίους, διὰ τοὺς ταπεινοὺς καὶ τοὺς ὑψηλοὺς, ἔχουσιν ἰδιάζον τι ἐνδιαφέρον, καὶ οὐδεὶς ὁ μὴ ἀναμένων αὐτὰς μετὰ χαρᾶς ἢ μετὰ δυσθυμίας, μετ' ἀνυπομονησίας ἢ μεθ' ὑπομονῆς. Καίτοι δὲν εἶνε πλέον ἡ ἐπίσημος ὅπως ἄλλοτε, ἐξηκολούθησαν ὅμως νὰ εἶνε ἡ φυσικὴ τοῦ ἔτους ἔναρξις· τούτου δὲ ἕνεκα συνοδεύονται ὑπὸ τῶν συμπτωμάτων καὶ τῶν τεκμηρίων πάσης ἀρχῆς, τῆς προσδοκίας καὶ τῆς ἀγωνίας, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐλπίδος, μυρίων πόθων καὶ μυρίων παλμῶν.

Ἀλλὰ διὰ μίαν πρὸ πάντων ἡλικίαν αἱ ἡμέραι αὗται εἶνε αἱ ἐπισημότεραι· δι' ἐκείνην, ἥτις ἀντικατοπτρίζει ἐν τῇ μορφῇ τὴν ἀντίπαλον τοῦ φθινοπώρου ἐποχήν, τὸ γλυκὺ καὶ ἀνθηρὸν ἔαρ.

Πολλὰς δωρεῖ ἡμῖν ἡδείας συγκινήσεις ἡ ἀνάμνησις· ἀλλ' οὐδεμία θέλγει τόσον τὴν ψυχήν, ὅσον ἐκεῖναι, ἃς προκαλοῦσιν αἱ πρῶται τοῦ φθινοπώρου ἡμέραι, αἱ πρῶται ψεκάδες τῆς βροχῆς, τὰ πρῶτα τεφρὰ νέφη. Ἀναγεννᾶται πρὸς στιγμὴν ἡ ψυχή, καὶ ἵπταται ταχεῖα πρὸς τὸ παρελθόν, ἵνα ἐπανίδῃ τὴν πρώτην της κατοικίαν, τὸ μικρὸν πλάσμα, ὅπερ τὴν ἤγειρε τότε καὶ τὴν περιῆγεν εἰς τὸν κόσμον.

*
* *

Εἰς τὸ βλέμμα σου, μικρὸν παιδίον, κρατούμενον ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ φερόμενον εἰς τὸ σχολεῖον διακρίνω τὰς συγκινήσεις, ἃς ὑπέστην ἄλλοτε καὶ ἐγώ, καὶ εἰς γλυκεῖαν βυθίζομαι ρέμβην. Ἡ καρδία μου πάλλει ταχύτερον εἰς τὴν θέαν σου, καὶ ἐγείρομαι αὖθις παιδίον, ἵνα ἐκ τῶν ἀναμνήσεών μου ἀντλήσω τὰς τρυφερὰς συγκινήσεις, αἵτινες κλονίζουσι τὸ βῆμά σου, ροδίζουσι τὰς παρειάς σου, καὶ δίδουσιν εἰς τὸ σῶμά σου τὴν ἀστείαν ἐκείνην ὄψιν, ἣν λαμβάνει ὁ βαδίζων μὲ δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὸ σοῦ τὸ μυστήριον, τὸ ἄγνωστον. Τὸ σχολεῖον, εἴτε ὡς φόβητρον εἴτε ὡς ἀπόλαυσιν σοὶ τὸ ἀνέφερον μυριάκις ἡ μήτηρ, ὁ πατήρ, οἱ τοῦ οἴκου, σοὶ τὸ ἐζωγράφησαν διὰ τῶν ζωηροτέρων χρωμάτων· ἀλλ' ἡ ἄπτιλος φαντασία σου δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ τὸ αἰσθανθῇ· σοὶ τὸ περιέγραψαν διὰ τῶν ἁπαλωτέρων γραμμῶν, ἀλλ' ὁ νοῦς σου δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Ἐν ταῖς ἀλλεπαλλήλοις ἀποκαλύψεσιν, ἃς σοὶ παρέχει ὁ κόσμος, οὐ τινος πρὸ μικροῦ ἔγεινες ὁ κάτοικος, ἡ σοβαρωτέρα εἶνε τὸ σχολεῖον· καὶ ἦλθε τέλος ἡ ὥρα, καθ' ἣν τὸ παραπέτασμα θὰ ἀρθῇ, καὶ θὰ εὑρεθῇς καὶ σὺ ἐν τῷ ἀπροσπελάστῳ τέως κύκλῳ, ἐν ᾧ μετὰ χαρᾶς ἢ μετὰ θλίψεως ἔσπευδεν ἢ ἠρνεῖτο νὰ μεταβῇ ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφή σου!

Πρὸ σοῦ τὸ μυστήριον! ὑπὸ σὲ τὸ ἔδαφος σαλευόμενον, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐπανάστασις ἀληθής. Ἀνοίγεις τὰ ὄμματα, ὅσον δύνασαι, διὰ νὰ ἴδῃς, καὶ ἀτενίζεις τοὺς διαβάτας προσπαθοῦν νὰ εὕρῃς ἐν τῇ μορφῇ των τοῦ αἰνίγματος τὴν λύσιν ἢ τοὐλάχιστον νὰ τοῖς ἀναγγείλῃς, ὅτι σπεύδεις σὺ πρὸς αὐτήν. Εἴτε ὁ πατὴρ εἴτε ἡ μήτηρ σὲ κρατοῦσιν ἀπὸ τῆς χειρός, θυμίαμα εὐγνωμοσύνης ἀνέρχεται δι' αὐτοὺς ἐκ τῆς ψυχῆς σου· οὐδέποτε τοὺς ἠγάπησας τόσον, ὅσον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἐννοεῖς τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν χαράν, ἣν αἰσθάνονται, καὶ τὴν συμμερίζεσαι· βλέπεις τὸν οὐρανὸν ὑπομειδιῶντά σοι, τὸ χρῶμά του γλαυκότερον ἢ ἄλλοτε· αἰσθάνεσαι νὰ σὲ θάλπωσι γλυκύτερον τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες, νὰ σὲ θωπεύσωι δροσερώτερον τῆς αὔρας αἱ πνοαί· νέος σοὶ φαίνεται ὁ κόσμος· τὴν προσοχήν σου δὲν προσελκύσωσι πλέον αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὁδοῦ, ἣν διέρχεσαι· ἀλλ' ὅλη ὁμοῦ σοὶ φαίνεται ὡραιοτέρα ἢ χθές· καὶ ἂν ἠδύνασο νὰ ἐκφρασθῇς, θὰ ἔλεγες, ὅτι ἐξωραΐσθη χάριν τῆς ἐνδόξου παρελάσεώς σου.

Σὲ εἶδον, παιδίον, διερχόμενον πρὸ ἐμοῦ μὲ τὸ καινουργὲς χαρτοφυλάκιον, ὅπερ φιλοστόργως κρατεῖς, ὅπως σὲ ἐκράτει πρὸ ὀλίγου ἡ μήτηρ σου, ὅπερ μετ' ἐπισημότητος ἐγείρεις, ὡς νὰ ἦτο κόσμος ὁλόκληρος ἡ ταπεινὴ ἐκείνη θήκη ἡ περιέχουσα τὸ ἄκοπον ἔτι ἀλφαβητάριον, σὲ εἶδον, καὶ ἡ θέα σου μοὶ ἀνεκάλεσε ποταμὸν ἀναμνήσεων πηγάζοντα ἀκριβῶς ἐκ τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν σκέψεων, αἵτινες ταράττουσι καὶ σοῦ ἤδη τὴν μικρὰν κεφαλήν. Τί νὰ εἶνε ἄρά γε τὸ σχολεῖον αὐτό; Τί νὰ εἶνε οἱ διδάσκαλοι; Τί νὰ εἶνε τὰ γράμματα;

Ἀπέτεινες ἤδη μυριάκις τὰς ἐρωτήσεις ταύτας, ἀλλ' οὐδεμία ἀπόκρισις σὲ ἱκανοποίησε. Συγκεχυμέναι, ἀόριστοι ἔννοιαι περιπλανῶνται ἐν τῷ νῷ σου, καὶ οὐδεμίαν δύνασαι νὰ συλλάβῃς· ἓν τεμάχιον γλυκίσματος, μία σταφυλή, μορφασμός τις προεκάλεσαν ἤδη ἀλλαχοῦ τὸν νοῦν σου, καὶ τὸ μυστήριον τοῦ σχολείου ἀπέμεινε πάλιν μυστήριον. Ἔχει τοίχους καὶ θρανία· μεταχειρίζονται κονδύλια καὶ πλάκας καὶ μελάνην, χαράττουσι γράμματα, ἀναγινώσκουσιν ὑψηλοφώνως: ἰδοὺ τὸ πᾶν· τοῦτον μόνον τὸν ὁρισμὸν δύνασαι νὰ δώσῃς περὶ τοῦ τέρματος πρὸς τὸ ὁποῖον σὲ φέρει ἡ σημερινή σου αὕτη πορεία. Μόνον δὲ ὅταν οἱ χρόνοι αὐξήσωσι τὸ σῶμά σου καὶ τὸν νοῦν σου, μόνον τότε — ἄνθρωπος τέλειος πλέον — ἐὰν τύχῃ νὰ εἰσέλθῃς εἰς ἀστεροσκοπεῖον, ἐν ᾧ εὑρίσκονται τὰ ὄργανα, δι' ὧν ἡ ἐπιστήμη ἐξετάζει τὸν συγκεχριμένον οὐρανόν, μόνον τότε θὰ ἐννοήσῃς μέρος τῆς παραδόξου ταραχῆς, ὑφ' ἧς ἤδη κατέχεσαι,

Δὲν θέλω νὰ σὲ ἀπελπίσω λέγουσά σοι, ὅτι πολλὴν ἔχουσι ὁμοιότητα τὸ τέρμα, πρὸς ὃ σπεύδεις, καὶ τὸ τηλεσκόπιον τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς ὃ σὲ ἔφερον ἐγώ, σμικρύνουσα τὸ διάστημα τῶν χρόνων· ἀλλ' εἶνε ἀληθές, ὅτι τὰ γράμματα εἶνε τόσον πολλά, ὅτι ἡ παιδεία εἶνε τόσον μεγάλη, ὥστε τὸ μικρὸν μέρος, ὅπερ ἐξ αὐτῆς θὰ ἀποκτήσῃς, μόλις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ οὐρανοῦ, ἣν τὸ ἀστεροσκοπεῖον δωρεῖ εἰς τοὺς ἐπισκέπτας του.

Ἀλλ' εἴσελθε· ἄνευ τοῦ σχολείου θὰ εἶσαι τυφλόν· δὲν λέγω, ὅτι θὰ εἶσαι δυστυχές, διότι τὰ γράμματα δὲν εἶνε οἱ πρόξενοι τῆς εὐτυχίας· θὰ εἶσαι τυφλόν, καὶ διὰ τοῦτο θὰ εἶσαι δυστυχές, ὅταν ἀκούῃς ὅτι βλέπουσιν οἱ ἄλλοι.

Εἰσέλθωμεν ὁμοῦ εἰς τὸ σχολεῖον, σὺ διὰ νὰ ἴδῃς κατὰ πρῶτον, καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἐπανίδω τὴν πρώτην κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὴν ὡραιοτέραν μορφήν της. Μέχρι τοῦδε ἀνῆκες εἰς τὸν οἶκόν σου μόνον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν διέρχεσαι, καθ' ἣν διῆλθες ἤδη τῆς θύρας ταύτης τὴν φλιάν, εἰσῆλθες πράγματι εἰς τὸν νέον κόσμον, ὃν ἠδυνάτεις νὰ φανταασθῇς, εἰς κόσμον παρουσιάζοντα ἐν μικρογραφίᾳ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ μεγάλου κόσμου, ἐν ᾧ βραδύτερον θὰ εἰσέλθῃς. Ἐδῶ ἡ προπαίδεια τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἐδῶ καὶ ἡ προπαίδεια τῶν μεγάλων μαθημάτων, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀνισότητος, τοῦ πλούτου καὶ τῆς πτωχείας, τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἰσχύος, τῆς ἀσχημίας καὶ τῆς καλλονῆς.

Μετὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων ψηφίων, ἅτινα ἐντὸς ἡμερῶν τινων θὰ ἀποστηθίζῃς, τὸ παράπονον τοῦ ἑνὸς μικροῦ συντρόφου σου, ἡ πενιχρὰ ἐσθὴς τῆς παρακαθημένης συμμαθητρίας σου, μία λέξις, ἓν νεῦμα, μία πλὰξ ὀλιγώτερον κομψὴ τῆς ἰδικῆς σου θὰ σὲ διδάξωσιν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ἀλφαβήτου καὶ δι' ἄλλων μαθημάτων θὰ πληρωθῇ ταχέως ἡ μικρά σου κεφαλή. Μυριάδες κύκλων ὁ εἷς ἐντὸς τοῦ ἄλλου διαγεγραμμένοι σχηματίζουσι τὸν κόσμον· σὺ δὲ παιδίον διερχόμενον τὴν οὐδὸν τοῦ σχολείου εἰσῆλθες ἤδη εἰς ἕνα ἐκ τῶν κύκλων τούτων.

Εἶνε εὔκολον νὰ ἐννοηθῇ, ἀλλὰ δὲν ἐμελετήθη ἴσως ἀρκούντως παρ' ἡμῖν ἡ ἐπίδρασις, ἣν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ παιδίου ἡ πρώτη, ἡ ἐπίσημος ἐν τῷ σχολείῳ κατάταξις.

Ὅπως τὸ ἐλάχιστον στίγμα ἐπὶ χάρτου παλλεύκου, ὃν χεὶρ ἀνθρωπίνη δὲν ἤγγισεν ἔτι, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ παιδὸς πᾶσα ἐντύπωσις εἴτε καλὴ εἴτε κακὴ θὰ χαραχθῇ καὶ θὰ ἀπομείνῃ ἐσαεί. Μάτην δὲ θὰ πειραθῇ βραδύτερον ὁ γονεὺς ἢ ὁ φίλος ἢ ὁ διδάσκαλος νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὴν δι' ἀποξέσεως.

Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κρισιμωτέρα μοὶ φαίνεται διὰ σὲ, παιδίον, ἡ στιγμή, καθ' ἣν συγκεντροῦν ὅλας τὰς αἰσθήσεις εἰς τὴν ὅρασιν προσπαθεῖς δι' ἑνὸς βλέμματος νὰ ἐννοήσῃς τὸ πᾶν, νὰ μυηθῇς εἰς τὸ μυστήριον, ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον σὲ ἀπησχόλησε· ὡς φωτογράφημα θὰ φυλαχθῇ ἐν τῇ μνήμῃ σου ἡ εἰκὼν, ἥτις ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν περιέργων ὀμμάτων σου, καὶ οὐδεμία λεπτομέρεια θὰ σὲ διαφύγῃ· χαῖρε δέ, ἂν αἱ πρῶταίσου ἐντυπώσεις εἶνε καλαί.

Μειδίαμα ἀνθεῖ ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς παιδαγωγοῦ· οἱ ὀφθαλμοί της προσβλέπουσιν ἠδέως, αἱ χεῖρές της κινοῦνται ἠρέμα καὶ μετὰ γαλήνης· τὰ ἄλλα παιδία ὡς νὰ ἀντικατοπτρίζωσιν ἐν τῇ μορφῇ τὸ μειδίαμά της σὲ προσβλέπουσι, μετὰ χάρας χαιρετίζοντα τὸν νέον σύντροφον. Οἱ τοῖχοι εἶνε νεοβαφεῖς καὶ καθάριοι· αἱ κοσμοῦσαι αὐτοὺς εἰκόνες ὡραῖαι καὶ λάμπουσαι, αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων διαυγεῖς· τὰ θρανία καινουργῆ· ἡ ἀτμόσφαιρα εὐωδιῶσα.

Δικαίως ἀσπαζομένη σε ἡ μήτηρ θὰ σοὶ εἴπῃ κατὰ τὴν ἐπάνοδον, ὅτι μυρίζεις ὡς τὸ τριαντάφυλλον. Καὶ εὐτυχὴς σύ, ὅτι αἱ πρῶταί σου ἐνπυπώσεις διεγείρουσιν ἀγαλλίασιν καὶ χαρὰν ἐν τῇ ψυχῇ σου. Θὰ ἀγνοῇς ἴσως τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐπέφερον αὗται ἐπὶ τῆς πρόοδου καὶ τῆς μορφώσεως τῆς καρδίας σου· ἀλλ' ἔσο βέβαιον, ὅτι τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων.

Ἂν κατὰ τύχην ἠγνόουν οἱ γονεῖς σου τὴν ἀλήθειαν τῶνλόγων μου καὶ ἀμελῶς, ἀσυνειδήτως σὲ ἀπέστελλον εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν σχολεῖον, ἄλλαι, ἐντελῶς διάφοροι θὰ ἦσαν αἱ πρῶταί σου ἐντυπώσεις. Τὰ πτερὰ, μεθ' ὧν σὲ εἶδον σπεύδοντα τὴν πρωΐαν, θὰ τὰ ἀπέκοπτε τὸ πρῶτον ὀξὺ βλέμμα τῆς παιδαγωγοῦ. Ἀντὶ μητρικοῦ μειδιάματος θὰ ἔβλεπες ψυχρὰν ἀδιαφορίαν· αἱ χεῖρές της σπασμωδικῶς κινούμεναι θὰ σοὶ ἐδίδασκον ὡς πρώτιστον μάθημα, ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι νευρικοί· τὰ ἄλλα παιδία θὰ ἀντικατοπτρίζον καὶ ταῦτα ἐν τῇ μορφῇ των τὴν ἀτυφότητά της, καὶ πρὸ τοῦ περιέργου καὶ ἐξερευνητικοῦ μέχρις ἀδιακρισίας βλέμματός των θὰ ἐξεπλήττεσο, θὰ ἠρυθρίας, θὰ ἔκλινες περιδεὲς τὴν κεφαλήν.

Ἀπὸ τῶν ρυπαρῶν τοίχων θὰ ἀπέστρεφες μετ' ἀηδίας τὰ βλέμματα, ἐπὶ τῶν σκωληκοβρώτων θρανίων θὰ ἐφοβεῖσο ν' ἀναπαυθῇς, τόσον δὲ ἡ ἀτμόσφαιρα θὰ σοὶ ἐφαίνετο βαρεῖα καὶ δύσοσμος, ὥστε ἂν κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἡ μήτηρ ἀσπαζομένη σοὶ ἔλεγεν ὅτι *μυρίζεις* θὰ ἐθεώρεις τοῦτο ὡς παράδοξον φιλοφρόνημα, ὡς ψεῦδος, ὡς εἰρωνείαν, ἀλλ' ὄχι βεβαίως καὶ ὡς ἀλήθειαν ἢ ἀποκλειστικὴν ἰδιότητα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ σχολείου.

Καὶ ὅμως παρ' ἡμῖν ἐκτὸς ἐλαχίστων τινῶν ἐξαιρέσεων συμβαίνει συνήθως τὸ τελευταῖον....

Ὅτε δὲ βλέπω παιδίον μεταβαῖνον νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ σχολεῖον, σκεπτομένη τὴν ἐπίδρασιν, ἣν θὰ ἐξασκήσωσιν ἐπ' αὐτοῦ αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, ἀράγε, ἐρωτῶ, ἐσκέφθησαν ἐπὶ ποίας γῆς θὰ ἐμφυτευθῇ τὸ δενδρύλλιον τοῦτο ἢ.... θὰ φροντίσωσι βραδύτερον νὰ καλλωπίσωσιν αὐτό;

ΑΡΙΑΔΝΗ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗ.

ΑΝΘΡΗΝΑΙ

Ἂν διερχόμενος τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ παρὰ τὴν ἔξοδον αὐτῆς εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ἀκούσῃς ἐκ δεξιῶν κορκορυγμόν τινα νέον καὶ ἀσυνήθη, ὄχι ὡς ἐκεῖνον τῶν ὑδροπιπῶν (ναργιλέδων), ἀλλ' ὡς ἀνθρώπου οὐτινος ἔπαθέ τι ὁ λάρυγξ, μὴ φοβηθῇς· οὐδεὶς πνίγεται, οὐδὲ ρογχάζει ἀποκοιμηθεὶς ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ἀλλά...

Ἀλλὰ παίζει· παρῳδεῖ τὸ βρεκεκὲξ τῶν βατράχων τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ ἰδοὺ πῶς.

Κατὰ τὸ θέρος τοῦτο ἐφυτεύθη, καὶ εὗρεν ἔδαφος ἁρμοδιώτατον, ὅπως βάλῃ πολυσχιδεῖς ρίζας εἰς τὸ ἄστυ τῆς Παλλάδος παιδαριώδης τις καινισμὸς (mode) ὁ ἀκόλουθος.

Εἰς τὰ ἐκεῖ μαζοποιεῖα (μᾶλλον ἢ ζαχαροπλαστεῖα, διότι patisseries κατὰ λέξιν εἶνε μᾶλλον ἢ confiseries) πολλοὶ τῶν παρακαθημένων καὶ ὀρεγομένων ἡδυβίου τι ζητοῦν *ἕνα γρανίτην*. Περιμένεις ὅτι θὰ κομισθῇ εἰς τὸν ζητήσαντα τεμάχιόν τι γρανίτου λίθου, καὶ λέγεις, ὅτι εἰς κάποιον σκύλον θὰ τὸν ρίψῃ ἐκ τοῦ τραπεζίου, ὅπου ἐλθὼν ἐκάθισε, διότι κύνες ἐκεῖ παντὸς μεγέθους περιφέρονται, πλὴν ὄχι ἀδέσποτοι ὡς ἐν Τουρκίᾳ. Πέτρα ὅμως οὐδεμία κομίζεται, ἀλλ' ἐντὸς διακαρίου δολιχόν τι ποτήριον ἐξ ὑάλου, πλῆρες σχεδὸν πόματός τινος ἐν καταστάσει πάγου ἔτι ρευστοῦ, ἐντὸς δ' αὐτοῦ καὶ μία σιτοκαλάμη ἕως δύο σπιθαμῶν τὸ μῆκος. Εἶνε ἡ ἰταλιστὶ λεγομένη *γρανίτα* (γαλλιστὶ granite καὶ ὄχι granit) ὁ ἐστι μεθερμηνευόμενον *κοκκωτόν*, δηλαδὴ μελίκρατόν τι πόμα, ὄχι μέχρι τελείας πήξεως παγωμένον, ὡς εἶνε τὸ παγωτόν, ἀλλ' ἠρεμωμένον· καὶ τοῦτο μετωνομάσθη ἐν Ἀθήναις γρανίτης, καθὼς αἱ pantoufles μετωνομάσθησαν *παντόφιλαις*, ἡ μονόθρονος poltrona πολυθρόνα, τὸ peau de chagrin *σαγρές*, ἡ influence ἐπιρροή. κτλ.

Πολὺ καλά. Ὁ τὸ ποτὸν λοιπὸν τοῦτο ζητήσας λαμβάνει τὴν σιτοκαλάμην (ἥτις ἐν Γαλλίᾳ παρονομάζεται chalumeau, ἤτοι *σύριγξ*, (*ράπαν* δὲ τὴν λέγουν οἱ ὁμογενεῖς ἀγρόται πολλαχοῦ τῆς Τουρκίας ἐκ τοῦ ἀρχαίου *ραπάτη*)· ναί, λαμβάνει τὴν ράπαν (δότε νὰ τὴν λέγωμεν ἀπὸ τοῦδε ράπαν τοὐλάχιστον καὶ ἡμεῖς) ἐνθέτει τὴν ἄνω ἄκραν της εἰς τὸ στόμα του, καὶ ἀρχίζει νὰ ἐκμυζᾷ δι' αὐτῆς τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου. Ἀφοῦ ὅμως ἐξαντληθῇ τὸ ἀναλελυμένον μέρος τοῦ κοκκωτοῦ, ἀπομείνωσι δὲ μόνα τὰ ἔτι παγωμένα μόρια, ἂν ἡ ἐκμύζησις ἐξακολουθήσῃ, τότε παρεμβαλλομένων τῶν κόκκων ἐκείνων, τοῦ δὲ ὀλίγου ρευστοῦ τὸ ὁποῖον ὑπολείπεται ἐπιφλυκταινουμένου, ἀποτελεῖται ὁ κορκορυγμὸς ἐκεῖνος ὁ ἀπρεπέστατος εἰς τὸν πρόξενον αὐτοῦ, ἀσύγγνωστος καθὼς ὁ ἐρευγμὸς καὶ φορτικώτατος εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πέριξ.

Ὡς καινισμὸς ὁ τρόπος οὗτος τοῦ πίνειν, ὁ ἄλλως ἄνευ τῆς κορκορυγῆς εὐάρεστος, δὲν εἶνε πρωτοφανής· πρὸ δεκαετίας τὸν ἔβλεπα εἰς τὰ καφενεῖα τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ὥστε ἀπορῶ πῶς τώρα μόλις κατέφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ καὶ πρὸ δύο χιλιετηρίδων καὶ ἔτι πρὸς συνηθίζετο. Ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται ἐν τῇ *Ἀναβάσει*, ὅτι εἴς τινα κώμην τῆς Περσίας εὗρον οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται «οἶνον κρίθινον ἐν κρατῆρσιν, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει ὁπότε τις διψῴη λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν.» (Β· δ', Κεφ. ἑ).

Ὁ Ξενοφῶν οὕτω μᾶς τὸ ἐδίδασκεν, ἀλλ' οὐδεὶς παρ' ἡμῖν ἐτόλμησε νὰ τὸ φέρῃ ἐξ ἐκείνου εἰς τὸ φῶς· ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγνώσωσι ξένοι, οὗτοι πρῶτοι νὰ τὸ δοκιμάσωσι, νὰ τὸ εἰσάξωσιν εἰς τὰ πεμματοπλαστεῖα καὶ καφεψεῖα, ἡμεῖς δέ, ὡς καλοὶ μῖμοι πάντοτε, ἐκ τῶν ξένων νὰ τὸ ἀσπασθῶμεν ἀσμενέστατα καλὸν ἢ κακόν. Ἐκείνους εἶνε χρεία νὰ περιμένωμεν ἀεί ποτε, μηδὲν ἐπινοοῦντες οὐδὲ τολμῶντες οἴκοθεν· καὶ οὔτε τὴν περιβολὴν τῶν ἀρχαίων ἑλληνίδων νὰ ἐπαναφέρωμεν, ἐκτὸς ἂν προήρχετο ἐκ τῆς Ἑσπερίας ὡς καινισμός. Τότε ναί, θὰ τὴν παρεδέχοντο αἱ γυναῖκες ἡμῶν τίς πρώτη· θὰ ἦτο χαριεστάτη. Τώρα... τώρα εἶνε ἄχαρις. Ἀλλὰ καὶ εὔχαρις ἂν ὡμολογεῖτο, ποία κυρία τολμᾷ!

— Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον, θὰ μ' εἴπητε.

— Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον; Δὲν δύνασθε λοιπόν, ὡς φαίνεται, νὰ φαντασθῆτε ὁπόσην τὸ σχῆμα ἐκεῖνο θὰ προσέθετε χάριν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Ἑλληνίδα, καὶ πόσην ἕλξιν θὰ ἤσκει πρὸ τῶν ὀμμάτων παντὸς ἀνδρός, ξένου δὲ μάλιστα.

Κάμετε ὅπως θέλετε, ἂν φρονῆτε, ὅτι τοῦτο δὲν σᾶς συμφέρει.

*

Ὁσάκις βλέπω ἢ ἀκούω *ἄτομον*, εὐθὺς ὁ νοῦς μου τρέχει εἰς τὸ ἔντομον, καὶ ζητεῖ πόθεν ἐπεκράτησε παρ' ἡμῖν νὰ λέγηται ἄτομον ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πολὺ καλὰ τέμνεται, καὶ πρώτη τὸ μαρτυρεῖ ἡ λαιμητόμος. Μήπως ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος διαφέρει τοῦ ἐντόμου; Ἀλλὰ καὶ τ' ἄλλα ζῷα διαφέρουν ὡσαύτως· πρέπει λοιπὸν καὶ ἐκεῖνα νὰ λέγωνται ἄτομα;

Ὄχι, δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ λόγος.

Ὁ μόνος λόγος εἶνε, ὅτι Ἕλλην διδαχθεὶς ὀλίγα Γαλλικὰ καὶ ὄχι περισσότερα Ἑλληνικά, εἶδε τὸ Γαλλικὸν individu, σημαῖνον ὄχι μόνον *ἄτομος* (ἄκοπος) ἀλλὰ καὶ *ἄνθρωπος*, καὶ ἐθέσπισε τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Καὶ ἔκτοτε ἐπῆραν οἱ ποταμοί. Κατὰ τὸ «τυφλὸς τυφλῷ στείχει» ἠκολούθησαν ἐκεῖνον καὶ ἄλλοι, μὴ φροντίσαντες νὰ ἐξετάσωσιν εἰ τοῦτο ὀρθόν. Συνέβη καὶ εἰς τοῦτο ὅ,τι εἰς τὰ *ψυχάρια*, ἅτινα θέλομεν νὰ ὀνομάζωμεν χρυσαλλίδας, εἰς τὰς *κάμπας*, ἃς θέλομεν σκώληκας, εἰς τὸν *ἄπτερον*, ὃν θέλομεν νὰ σημαίνῃ ἄφθονον ἢ πολὺν ὄχι ἐπὶ δεινοῦ καὶ φρικώδους καὶ ἀποσπελάστου, ἀλλ' ἐπὶ καλοῦ καὶ ἡμέρου καὶ ἱλαροῦ.

Ἀλλ' ἀνοίξατε τοὺς συγγραφεῖς, ἀνοίξατε τὰ λεξικά, καὶ ἐρευνήσατε *ἄτομος* τί σημαίνει; Αὐτὰ λέγουν, ὅτι ἐν πρώτῃ σημασίᾳ εἶνε ὁ ἄκοπος, ἤτοι ὁ μὴ κοπεὶς· *ἄτομος λειμών*, λειβάδιον μὴ θερισθέν· *ἄτομα πώγωνος βάθη*, γένειον βαθὺ καὶ ἀκούρευτον. Ἐν δευτέρᾳ δὲ σημασίᾳ ὁ ἀδιαίρετος, ὁ μὴ τεμνόμενος καὶ (παρὰ Δημοκρίτῳ) τὸ τελευταῖον καὶ ἀδιαίρετον μόριον τῆς ὕλης «ἐξ οὗ τὰ πάντα συνέστηκε». Ἐν δὲ τρίτῃ σημασίᾳ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ἐπὶ χρόνου *ἐν ἀτόμῳ*, σημαίνοντες τὸ αἴφνης.

Τετάρτη σημασία δὲν ὑπάρχει.

Καὶ πῶς λοιπὸν δύναται τὸ ἄτομον, τὸ τελευταῖον δηλαδὴ καὶ ἀδιαίρετον μόριον τῆς ὕλης, νὰ σημαίνῃ τὸν ἄνθρωπον;

Ἃς μεταβῶμεν εἰς τὰ γαλλοελληνικὰ λεξικά, τὰ ἄριστα τῶν μέχρι τοῦδε ὑπὸ Γάλλων Ἑλληνιστῶν συντεταγμένα. Τί λέγουν αὐτά;

«*Individu*, (πρώτη σημασία) corpuscule indivisille ἡ ἄτομος· (δευτέρα σημασία) une personne, ὁ ἄνθρωπος, ἡ ψυχή, τίς, ὁ δεῖνα. Ἕπονται δὲ παραδείγματα· Un individu, ἄνθρωπός τις. Certain individu, ὅς τις ἄνθρωπος. Une foule d' individus, σωμάτων πληθύς. Trois mille personnes ψυχαὶ τρισχίλιαι. Quels individus c' étaient, ὁποῖοί τινες ὄντες ἐτύγχανον. Il y a des individus, εἰσί τινες. Deux individus, δύο τινές. Quel est l'individu qui trompe? Τίς ὁ ἐξαπατῶν; Ce même individu, ὁ αὐτὸς οὗτος. Chaque individu, εἷς ἕκαστος ἢ πᾶς τις. Avoir soin de son individu, φροντίζειν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ψυχῆς, κ.τ.λ.» (Ἴδε Court. Diverneresse).

Βλέπομεν, ὅτι οἱ τῶν ξένων Ἑλληνισταὶ οὐδαμῶς ἐξηγοῦν τὸ individu διὰ τῆς λέξεως *ἄτομον*, ἀλλὰ λέγουν ἄνθρωπος, ψυχή, σῶμα, τίς, δεῖνα, ἕκαστος, πᾶς τις.

Καὶ τί τρέχομεν νὰ κυνηγῶμεν τοὺς λεξικογράφους, ἀφοῦ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς λέγει «ἦσαν τόσαις *ψυχαῖς*» καὶ «ἐπνίγησαν τόσαις *ψυχαῖς*».

Ψυχαὶ λοιπὸν καὶ ὄχι ἄτομα, ἀφοῦ ὅ τε λαὸς ἡμῶν καὶ ὁ Ὅμηρος «πολλὰς δ' ἰφθίμους *ψυχὰς*» λέγει. Ἀλλὰ χρείας τυχούσης ἔχομεν καὶ τὴν λέξιν *πρόσωπον*, ἀντὶ δὲ τῆς ἀτομικότητος τὴν προσωπικότητα.

Καθαίρετε, καθαίρετε, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ τὰς μεγάλας *Ἑλληνικούραις*, ὅσων δὲν ἦλθεν ὁ καιρός.

Ι. ΙΣΙΔΩΡΙΔΗΣ ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

ΙΒ'

Η ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις εἶχε συνταράξῃ ἐκ θεμελίων σύμπασαν τὴν Εὐρώπην. Τὰ μεγάλα γεγονότα, ἅτινα ἐξ αὐτῆς προεκλήθησαν ἐντὸς τῆς Γαλλίας, συνεκίνησαν ἅπαντα τὰ πνεύματα, ἅτινα ἀπὸ χρόνου ἤδη ἀνέμενον τὸν Μεσσίαν τῆς νέας ἱστορικῆς τάξεως. Ἡ Γαλλία ἀναστατοῦται καὶ μετ' αὐτῆς ἀναστατοῦται ὁ εὐρωπαϊκὸς κόσμος. Ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἐθνοσυνελεύσει δὲν ἀντιπροσωπεύονται πλέον τὰ συμφέροντα τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, οὔτε κηρύσσονται αἱ ἰδέαι τῆς ἐπαναστατησάσης χώρας, ἀλλὰ τῆς Εὐρώσης συμπάσης. Ἡ νέα ἱστορικὴ τάξις, ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἱδρύσασα τὸ κράτος αὐτῆς, εἶνε τάξις παγκόσμιος, πρὸς τὰ δόγματα τῆς ὁποίας κέκληται νὰ συμμορφωθῇ ἡ ἄλλη ἀνθρωπότης. Οὐδεὶς τολμᾷ νὰ συζητήσῃ τοῦτο· οὐδεὶς ἀντιδραστικὸς ἀμφισβητεῖ μετ' αὐθεντίας τὸ δίκαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τὰς πρώτας αὐτῆς ἡμέρας. Ἐν τῇ καταστροφῇ τῆς Βαστίλλης νομίζει τις, ὅτι καταστρέφεται ἐπίσης καὶ καταρρέει καὶ πᾶσα ἄλλη τῆς Εὐρώπης Βαστίλλη. Ἐν ἑκάστῳ μεγάλῳ γεγονότι τῆς Γαλλικῆς ἱστορίας ἄγουσιν ἑορτὴν οἱ λαοὶ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς Μόσχας, καὶ ἀπὸ τοῦ Βερολίνου μέχρι τῆς Μαδρίτης. Ἀγορεύουσιν ὁ Μιραμπώ, ὁ Σιεγιές, ὁ Μπερνιώ, καὶ αἱ ἀγορεύσεις αὐτῶν δὲν γοητεύουσι μόνον τὰ ἐν Γαλλίᾳ πνεύματα, ἀλλὰ παρασύρουσι καὶ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς. Τὸ ἀρχαῖον καθεστώς, κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, τὸ ὁποῖον κατέπεσεν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸν κτύπον τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπειλεῖ καταπτώσιν καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Ἡ φιλοσοφία, ἡ ποίησις, ἡ δημοτικὴ συνείδησις τῶν λαῶν ἀναμένουσι τὴν μεγάλην ταύτην ἡμέραν τῆς σωτηρίας, ἥτις θέλει ἀπαλλάξῃ τὸν κόσμον τῶν δεινῶν τοῦ παρελθόντος, καθιεροῦσα τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων. Ἐλευθερία, ἰσότης, ἀδελφότης εἶνε τὸ λαοσωτήριον κήρυγμα τῆς νέας ἀνθρωποτητος. Καὶ τὸ κήρυγμα τοῦτο εἶνε ἡ ἐνδόμυχος κραυγὴ οὐ μόνον τῆς Γαλλικῆς, ἀλλ' ἁπάσης τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Ἡ Γερμανία ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συνταραχθῇ ἐκ τῆς ἐπαναστατικῆς ταύτης καταιγίδος. Ἐκεῖθεν τοῦ Ρήνου δὲν ἐπεκράτει βεβαίως ἡ αὐτὴ κοινωνικὴ ζωηρότης καὶ ἔξαψις, ἥτις ἐβασίλευεν ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ Τιμαριωτικὸς κόσμος ἐξέπνεεν ἤδη ἐντὸς τῶν ἀρχαίων Γοτθικῶν μητροπόλεων καὶ ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν πύργων τοῦ Μέσου Αἰῶνος· ἀλλ' ὁ νέος κόσμος, ὁ κόσμος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος, οἷον εὐηγγελίσθη ὁ Λέσσιγκ, ὑπὲρ οὗ ἐφιλοσόφουν ὁ Κάντιος καὶ ὁ Φίχτης, ἀπεκαλύπτετο μόνον ἐν ταῖς μεταφυσικαῖς ὀπταισίαις καὶ τοῖς κοσμοπολιτικοῖς πόθοις εὐαρίθμων ἀτόμων· τὸ δὲ Γερμανικὸν ἔθνος, ὡς σύνολον, δὲν ἐκέκτητο μὲν πλήρη πραγματικὴν συνείδησιν τῆς νέας μεταβολῆς, οὐχ ἧττον δὲν διετέλει καὶ πάντη ἀδιάφορον πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ τελούμενα. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐπιδημίαι καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ, ὅπως καὶ ἐν τῷ φυσικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ τίνων ἀγωγῶν ἔρχεται τὸ μίασμα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιδημίας; Οὐδεὶς γινώσκει νὰ ὁρίσῃ. Καὶ ὅμως τὸ μίασμα τοῦτο εἶνε πραγματικόν, εἰσέρχεται δι' ὅλων τῶν πόρων τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπως εἰσέρχεται δι' ὅλων τῶν πόρων τοῦ φυσικοῦ σώματος πᾶν νοσηρὸν, ἐπιδημικὸν μίασμα. Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις οὐδεμία δύναμις, οὐδεμία ἀρχὴ εἶνε ἱκαναὶ νὰ παρακωλύσωσι τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ νοσήματος. Ἅπαντες αἰσθάνονται τὸ νόσημα, ἀλλ' οὐδεὶς γινώσκει νὰ εὕρῃ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας αὐτοῦ. Εἶνε φυσικὸς νόμος ἡ ἐμφάνεια αὐτοῦ, ὅπως εἶνε φυσικὸς νόμος πᾶν φυσικὸν φαινόμενον, ἡ ἀστραπή, ὁ κεραυνός, ἡ θύελλα. Τοιαῦτά τινα συνέβαινον τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ Ἐπανάστασις, ὑπονομεύσασα ἐν Γαλλίᾳ τὰ θεμέλια τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἐξῆλθε τῶν Γαλλικῶν ὁρίων, ἠπείλει δὲ τὰς αὐτὰς καταστροφὰς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἐγγυτάτῃ Γερμανίᾳ.

Τί νὰ πράξωσιν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ παρελθόντος ἐν Εὐρώπῃ; Ὤφειλον νὰ ἀποδεχθῶσιν ἄνευ δισταγμοῦ τὸν νέον κοινωνικὸν Δεκάλογον, ὃν ἐκήρυττεν ἀπανταχοῦ διὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις; Τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρησίας εἶνε φυσικὸς νόμος ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως καὶ τὸ ἔνστικτον τῆς μεταβολῆς. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων ἱστορικῶν ρευμάτων κυμαίνεται ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ οὗτως, ὅπως οἱ λαοί, ὑπὸ τὸ κήρυγμα τῶν νέων ἰδεῶν διεξεδίκουν τὰ νέα αὐτῶν, ἀλλ' ἀρχέγονα δί-

καιαι, ὡς ἐκαλοῦντο ἀπὸ Παρισίων urbi et orbe, οὕτω καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος, οἱ βασιλεῖς τοῦ θείου δικαίου, εἴχοντο κρατερῶς τῆς παλαιᾶς τάξεως.

Τοιουτοτρόπως συνάπτεται πάλιν ἐν Εὐρώπῃ μεταξὺ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐχούσης ὑπὲρ ἑαυτῆς τοὺς λαούς, καὶ τῆς ἀντιδράσεως, ἣς ἀπόστολοι περιεπλανῶντο οἱ ἐκ Γαλλίας μετανάσται. Εὗρε τὸ κήρυγμα τούτων ἀμέσως ἀπήχησιν παρὰ ταῖς αὐλαῖς καὶ ταῖς κυβερνήσεσι. Πολυτάλαντοι Τεμαριῶται τῆς χθές, ἐπῄτουν ἤδη τὸν ἄρτον τῆς ἐξορίας. Ἦσαν οὗτοι πρίγκιπες ἐκ βασιλικοῦ γένους, ὑπερήφανοι εὐγενεῖς, ὧν αἱ οἰκογενειακαὶ περγαμηναὶ ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ αἰώνων. Ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ προσηλυτίσωσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, νὰ μὴ τύχωσι συμμάχων ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Ὁ κίνδυνος ἦτο κοινὸς μεταξὺ ἁπάντων τῶν προνομιούχων τῆς Εὐρώπης, κοινὸς ἄρα καὶ ὁ ἀγών. Οἱ Γάλλοι μετανάσται ἔτειναν τότε τὴν χεῖρα εἰς τοὺς μονάρχας, εἰς τοὺς εὐγενεῖς, ὧν τὰ δίκαια θᾶττον ἢ βραδύτερον ἔμελλον ν' ἀμφισβητηθῶσιν, καὶ οὕτως ἠρξατο ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀγὼν τῆς συνησπισμένης μοναρχικῆς Εὐρώπης κατὰ τῆς ἐπαναστατικῆς Γαλλίας.

Ἅπασαι σχεδὸν αἱ μοναρχικαὶ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης συνεμάχησαν κατὰ τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, μηδὲ τῆς φιλελευθέρου Ἀγγλίας ἐξαιρουμένης. Ἀλλ' ὁ δαίμων τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἰσχυρότερος τῶν εἰδώλων τῆς παλαιᾶς Μοναρχίας. Αὕτη ὑπέκυψεν· ἐκ δὲ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἐξῆλθεν ὁ νέος ἱστορικὸς κόσμος, ὃν προεκήρυξεν ἡ Ἐπανάστασις.

Ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἐκείνη, ἥτις ὑπέστη τὴν μείζονα καὶ ἀμεσωτέραν ἐπίδρασιν τῶν ἐπαναστατικῶν δογμάτων, ἦτο ἡ Γερμανία. Ἀλλὰ τούτου ἕνεκα καὶ ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀντίδρασις ὑπῆρξεν ἡ ἰσχυροτέρα. Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Πρωσσία εὑρέθησαν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κατὰ τῆς Γαλλίας ἀντιδράσεως. Ἀλλὰ μετὰ ποικίλας παλιντροπίας τῆς τύχης ὁ ἀγὼν ἀπέβη ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, ἥτις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως προσκυνήσασα τὸν ἀστέρα τοῦ Ναπολέοντος, παρηκολούθησεν αὐτὸν ἐν ἀφοσιώσει κατὰ τὰς νικηφόρους ἐκστρατείας του.

Διὰ τοῦ Ναπολέοντος ἡ Γαλλία περιεβλήθη τὸ στέμμα περιόπτου αἴγλης· καὶ τὸ στέμμα τοῦτο κατέστη τὸ προσκύνημα τῶν λαῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης. Ὁ Ναπολέων, μετά τινας ἀποτυχίας τῆς Γαλλίας, ἀναλαβὼν τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τῆς πατρίδος του, ὑποτάξας πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀντιφρονοῦντα στοιχεῖα, εἰσήλασε νικητὴς εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ Μωάμεθ τῆς Ἐπαναστάσεως, μετέδωκε πανταχοῦ τὰ δόγματα αὐτῆς διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου. Ὁ κατακτητὴς τῆς Εὐρώπης ἦτο ἅμα ὁ ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας. Τὰ ἀρχαῖα κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ καθεστῶτα ἐξηφανίζοντο πρὸ τῆς ἐμφανείας του. Καὶ τοιουτοτρόπως, κατὰ παράδοξον ἱστορικὴν μοῖραν, ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορικῆς ἀλουργίδος, ἐδημιουργεῖτο ἡ νέα κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ τάξις τῆς Εὐρώπης.

Ἡ παλαιὰ Γερμανία δὲν εἶχε τὴν προσήκουσαν δύναμιν ν' ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τοῦ κατακτητοῦ τῆς Εὐρώπης. Τὸ Κράτος τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου ἐστερεῖτο τῶν μεγαλουργῶν ἐκείνων στοιχείων, δι' ὧν ἄλλοτε ἐπρωταγωνίστησεν, χάρις εἰς τὴν ὑπέροχον προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ του καὶ εἰς τὰς περιστάσεις, αἵτινες τοσοῦτον ὑπεβοήθησαν τὰς στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς ἐκείνας ἐπιτυχίας. Ὁ ἐν Πρωσσίᾳ βασιλεύων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δὲν ἦτο ὁ ἀνὴρ τῶν περιστάσεων, ἱκανὸς νὰ ἐπενέγκῃ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ κράτους τὰς ἀπαιτουμένας κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις, νὰ κατανοήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ καιροῦ, καὶ νὰ παρακωλύσῃ τὸ ρεῦμα τῆς ξενικῆς ἐπιδρομῆς. Ὁ διάδοχος τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου, Φρειδερῖκος Γουλιέλμος ὁ δεύτερος, οὔτε ἄξιος τῶν χρόνων τοῦ Ναπολέοντος στρατηγός, ἦτο, οὔτε πολιτικὸς μεταρρυθμιστής, οἷον ἀπῄτει ἡ ἐποχὴ ἐκείνη. Τὸ μοναρχικὸν καθεστὼς τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου δὲν ἐπήρκει πρὸς ἐκτέλεσιν τολμηρῶν ἐγχειρημάτων, δι' ὧν μόνον ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ἡ παλαιὰ τάξις τῶν πραγμάτων, νὰ ἐκλίπῃ ἡ ἀρχαία Γερμανικὴ αὐτοκρατορία, διὰ δὲ τῆς πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς δυνάμεως τῆς Πρωσσίας νὰ δημιουργηθῇ τὸ νέον ἐν Γερμανίᾳ πολιτικὸν καθεστώς.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἡ Σπαρτιατικὴ αὐστηρότης, δι' ἧς ἐφημίσθησαν οἱ σύγχρονοι καὶ οἱ συμπολεμισταὶ τοῦ Μεγάλου Ἐκλέκτορος, δὲν ἦτο ἡ βάσις τῶν συγχρόνων ἠθῶν καὶ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς Πρωσσίας. Γηραιοί, ἀπόμαχοι πράγματι, στρατηγοί, λείψανα τοῦ Ἑπταετοῦς πολέμου, ἦσαν οἱ ἡγούμενοι τοῦ Πρωσσικοῦ στρατοῦ. Εἰς τίνα ἠδύναντο νὰ ἐμπνεύσωσιν οὗτοι ἐμπιστοσύνην, ὅτε οἱ μεγάλοι πολέμαρχοι τῆς Γαλλίας, ἄνδρες τῆς χθές, ἀλλὰ πλήρεις στρατιωτικῆς δραστηριότητος καὶ τόλμης, ἐπλήρουν τὸν κόσμον διὰ τῶν πολεμικῶν αὐτῶν κατορθωμάτων; Ἑκτὸς τούτου ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς ἦτο κτῆμα καὶ ἔρμαιον προνομιούχου τάξεως μικροευγενῶν, εἰσερχομένων εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν λόγῳ οἰκογενειακῶν τίτλων. Οὐδεμία ἅμιλλα, οὐδεὶς ζῆλος ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ἡ μεγάλη μερὶς τῆς Πρωσσικῆς κοινωνίας ἦτο ἐξηρημένη· δὲν εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ὑπηρετήσῃ στρατιωτικῶς τὴν πατρίδα, ἢ μόνον ἐν ταῖς κατωτάταις στρατιωτικαῖς βαθμῖσιν. Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου καὶ πλημμελοῦς, ἐπὶ ἀδίκων δὲ προνομίων ἐρειδομένου στρατιωτικοῦ τούτου συστήματος καὶ τοῦ νέου ἐν Γαλλίᾳ τοιούτου, τοῦ καθιερωθέντος ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποίου ἐλάμβανον τὸ στέμμα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὴν ῥάβδον τοῦ στρατάρχου πολῖται ἄγνωστοι τῆς προτεραίας, αὐτοὶ οὗτοι δημιουργοῦντες τὴν εὐγένειαν τοῦ οἴκου καὶ τοῦ ἔθνους, οὐ τὴν δόξαν περιέφερον διὰ τῆς νίκης ἀπὸ χώρας εἰς χώραν! Ἐπίσης αἱ κοσμοπολιτικαὶ καὶ φιλάνθρωποι ἰδέαι, αἱ κρατοῦσαι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν τῇ Γερμανικῇ ποιήσει καὶ φιλοσοφίᾳ, οὐ σμικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ στρατιωτικοῦ φρονήματος καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Πρωσσίᾳ. Λήγοντος τοῦ δεκάτου ὀγδόου καὶ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἐν Γερμανίᾳ ὑφίστατο ἔκλειψιν. Ἡ χαλάρωσις τῶν ἠθῶν ἐν ταῖς Γερμανικαῖς αὐλαῖς, ἰδίως ἐν τῇ Πρωσσικῇ, εἶνε τρανὸν σημεῖον τῆς ἀθλιότητος τῶν καιρῶν. Ἀλλ' ἐν ταῖς εὐρυτέραις κοινωνικαῖς τάξεσι τὸ ἠθικὸν φρόνημα κρατύνεται ὑπὸ τὰ νέα διδάγματα τοῦ αἰῶνος. Καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ καὶ ἐν τῷ κοινωνικῷ, καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ ὑφίσταται ἀγὼν μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, ὁ ἀγὼν δὲ οὗτος ἔσται ἡ κολυμβήθρα τῆς νέας ἱστορικῆς τάξεως, ἥτις ὅσον οὔπω μέλλει νὰ καθιερωθῇ ἐν Γερμανίᾳ.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας οἱ διάδοχοι δὲ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου δὲν ἠδύναντο νὰ συνεχίσωσι τὴν πολιτικὴν ἐκείνου. Βεβαίως ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας παρίστατο ἐν Εὐρώπῃ ὡς ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γερμανίας, ὡς ὁ πρόμαχος τῶν συμφερόντων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, ἣν ἠπείλει ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις. Ἀλλὰ μεθ' ὅλας τάς προσωρινὰς αὐτοῦ ἐπιτυχίας, δὲν εἶχε τὴν τύχην ἢ τὴν ἰσχὺν ν' ἀντιπαραταχθῇ εὐτυχῶς κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ναπολέοντος. Ὡς εἶπον ἤδη, ὁ μὲν στρατὸς αὐτοῦ δὲν ἀντεπροσώπευε τὸ πνεῦμα τῆς νέας ἐποχῆς, τὸ δὲ ἔθνος δὲν παρηκολούθει μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφοσιώσεως τὰς δυναστείας τῆς Γερμανίας, ἀγωνιζομένας ὑπὲρ τῶν ἀτομικῶν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῶν καθολικῶν συμφερόντων· ἡ δύναμις ἄρα τῆς Πρωσσίας ἦτο ἀνεπαρκής. Τοῦτο ἀπεδείχθη ἐπανειλημμένως ἐν τῷ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος ἀγῶνι· ἔμελλε δὲ μετ' ὀλίγον ν' ἀποδειχθῇ ὁριστικώτερον, ὅτε ἡ Πρωσσικὴ δύναμις, ἐκείνη, ἥτις ἄλλοτε ἐτίμησε τὴν Γερμανίαν καὶ ἠγλάϊσε τὴν στρατιωτικὴν δόξαν τῆς Πρωσσίας, ἐξηφανίζετο ὁλοτελῶς ἐν τοῖς πεδίοις τῶν πολέμων.

Κύριον στάδιον τῆς στρατιωτικῆς ἐργασίας καὶ τῶν θριάμβων τοῦ Ναπολέοντος ὑπῆρξεν ἰδίως ἡ Γερμανία. Βεβαίως ἅπασα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἡ Εὐρώπη ἐγονυπέτησεν ἐπί τινα χρόνον πρὸ τοῦ εἰδώλου τοῦ κατακτητοῦ, ἀλλ' οὐδεμία χώρα αὐτῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηυτελίσθη καὶ ἐξεμηδενίσθη, ὅσον ἡ Γερμανία. Ὁ Γερμανικὸς Ρῆνος μὲ τὰς μητροπόλεις αὐτοῦ, τοὺς Μεσαιωνικοὺς πύργους, τοὺς παλαιοὺς θρύλους, διεκδικεῖται ὡς ποταμὸς τῆς Γαλλίας. Ναπολέων ὁ Μέγας εἶνε ὁ Καρολομάγνος τῶν νέων χρόνων μὲ τοὺς στρατιωτικοὺς αὐτοῦ παλαδίνους καὶ δορυφόρους, οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ὁποίων εἶνε οἱ Γερμανοί. Ἡ Γερμανία ἀπώλεσε τὴν ἐθνικὴν συνείδησίν,

της, ἓν μέρος δ' αὐτῆς ἐνθουσιᾷ, παρακολουθοῦν τὸν κατακτητὴν ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεσιν ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ ἐδάφους καὶ ἐκτός. Προδοσία εἶνε βεβαίως ὁ κύριος χαρακτηρισμὸς τῆς δυστυχοῦς ταύτης καταστάσεως. Ἀλλ' εἶνε τοσοῦτον συγκεχυμένοι οἱ καιροί, ὥστε τὰ πάντα εἶνε ἐπιτετραμμένα, καὶ ἡ λειποταξία ἀπὸ τῶν τάξεων τῆς πατρίδος, καὶ ἡ προσκύνησις τοῦ κατακτητοῦ. Τίς ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ, ὅτι εἷς τῶν μεγίστων Γερμανῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὁ Γκαίτης, ἤθελεν εἰς ἄκρον κολακευθῇ ἐπί τισι φιλοφρονήσεσι τοῦ Ναπολέοντος ἐν Ἐρφούρτῃ; Ἀλλὰ δὲν ἦτο αὐτὸς οὗτος, ὅστις εἶχεν ἐπιφωνήσῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην «Ποῦ κεῖται ἡ Γερμανία;», ὅστις ἐχλεύαζε τοὺς συμπατριώτας του, λέγων αὐτοῖς, ὅτι ματαίως ζητοῦσι νὰ ἀποτελέσωσιν ἔθνος, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἐργασθῶσιν, ἵνα καταστῶσιν ἐλεύθεροι ἄνθρωποι; Ὅταν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀποκαρτερήσεως περιέλθῃ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις λαοῦ τινος, δὲν εἶνε δυνατὸν διὰ τῶν συνήθων τρόπων νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνόρθωσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνακαίνισις. Ἡ σωτηρία θέλει ἐπέλθῃ διά τινος μεγάλης καὶ ὀρατῆς καταστροφῆς, ἥτις μόνη θέλει κατορθώσῃ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς διστάζοντας τὸ ἀπόρρητον ῥῆμα τῆς ἀναγεννήσεως.

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀναμένεται ἡ ἐπικήδειος αὕτη ἡμέρα. Οἱ γερμανικοὶ λαοὶ διατελοῦσι συνηθροισμένοι περὶ τὸ φέρετρον τῆς ψυχορραγούσης παλαιᾶς Γερμανίας. Μικρὸν ἔτι καὶ ἐκ τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Καρολομάγνου καὶ τοῦ Βαρβαρόσσα θρύμματα, διεσπαρμένα καὶ διεσκορπισμένα πανταχοῦ ὑπὸ τῶν ἀνέμων, θέλουσιν ἐναπολειφθῇ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος.

Ἐν ἔτει 1806, τῇ πρώτῃ Αὐγούστου, ὁ Αὐτοκράτωρ Φραγκῖσκος ὁ δεύτερος παρῄτει τὸ στέμμα τοῦ ἁγίου ῥωμαϊκοῦ κράτους τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους, καὶ περιεβάλλετο τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τῆς Αὐστρίας. Ἡ μεγάλη αὕτη ἱστορικὴ μεταβολὴ ἐτελεῖτο ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀξιοπρεπείας· ὡς τὸ ῥωμαϊκὸν Κράτος τοῦ Ῥωμύλου Αὐγουστύλου ἐξέπνεεν ἐνώπιον τοῦ παλαιοῦ Ὀδοάκρου, οὕτω καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν Κράτος τοῦ Γερμανικοῦ Μέσου Αἰῶνος ἐξέπνεε πρὸ τοῦ νεωτέρου Ὀδοάκρου. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἀνεμένετο μετ' ἀνυπομονησίας ἡ ἡμέρα αὕτη. Ἤδη πρὸ ἐτῶν εἷς τῶν ὀξυχολωτάτων δημοσιογράφων τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὁ Görres, εἶχεν ἐκφωνήσῃ, ἐπὶ τῇ καταλήψει τῆς Μαγεντίας ὑπὸ τῶν Γάλλων, *Ζήτω ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία!* Ἐν τῇ τιμαριωτικῇ ἔτι Γερμανίᾳ διά τινας ἡ Γαλλικὴ κατάκτησις εἶνε ἡ Ἶρις τῆς νέας τάξεως, ἐπὶ ἐλευθέρων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν θεσμῶν ἐρειδομένης. Ὁ Ναπολέων ἐθεωρήθη ὁ ἀληθὴς ἀνακαινιστὴς τῆς νέας Γερμανίας. Ἀφοῦ ἡ Γερμανικὴ πολιτεία δὲν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Γερμανικοὺς λαούς, ἀνέλαβε τὴν ἀποστολὴν ταύτην ἡ Γαλλία. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ Γερμανικὸν Ἔθνος περιῆλθεν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον ἐξευτελισμοῦ. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁπόσα ὀφείλει εἰς τὴν κατακτητήν! Ὁπόσαι ἰδέαι διεδόθησαν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος ἀνὰ τὴν Γερμανίαν διὰ τῶν Γάλλων στρατιωτῶν! Οὕτως ἡ παλαιὰ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία ἐξέπνεεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς χλεύης τῶν συγχρόνων, χωρὶς νὰ ἐγείρῃ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἐλαχίστην συμπάθειαν. Ἡ σκηνὴ τοῦ θεάτρου μετέβαλεν ὄψιν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἐνδιασμοῦ τῶν ὑποκριτῶν, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἐνδιαφέροντος τῶν θεωμένων.

Μετὰ τὴν τοιαύτην διάλυσιν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατὰ τύπους ἡ Γερμανία ἔπαυσεν ὑπάρχουσα ἐν τῇ χορείᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν. Ἡ ἐφημερὶς τῆς Μογουντίας, ὄργανον τῆς Αὐτοκρατορικῆς πολιτικῆς, ἔγραφε: «Δὲν ὑπάρχει πλέον Γερμανία!» Καὶ μετ' αὐτῆς οὐκ ὀλίγοι τῶν Γερμανῶν ἔκλινον τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς τῶν Γάλλων μεγαλειότητος.

Ἀπελπὶς ἀλλ' ἐπίμονος ἐξακολουθεῖ ἔτι ἡ Πρωσσικὴ Μοναρχία τὸν κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ἀγῶνα. Ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς δεικνύει ὅπως δήποτε, ὅτι εἶνε ἄξιος τῆς ἀρχαίας φήμης του. Ἀλλὰ τί δύναται νὰ πράξῃ κατὰ τῶν Γάλλων, οὓς ἐλαύνει καὶ θερμαίνει τὸ δαιμόνιον τῆς ἐλευθερίας;

Ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῆς Ἰένης ἐν ἔτει 1806 συνάπτεται πεισματώδης, φονικὴ μάχη μεταξὺ τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῶν Πρωσσικῶν στρατιῶν. Μετὰ γενναιότητας ἀνθίστανται οἱ Πρῶσσοι, μεγάλοι στρατηγοὶ αὐτῶν πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ Λουδοβίκος Φερδινάνδος, ὁ ἐπέραστος ἐκεῖνος πρίγκιψ, ὁ ἐπικληθεὶς ἄλλοτε Πρῶσσος Ἀλκιβιάδης, ὁπότε ἐπλήρου τὰς Γερμανικὰς αὐλὰς διὰ τῶν ἐρωτικῶν αὐτοῦ ἄθλων, ἤδη δὲ ἀποτίνων τὰς πλάνας τῆς νεότητος διὰ τοῦ ἡρωϊκωτάτου τῶν θανάτων. Ἀλλ' ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς διεσκορπίσθη. Ἡ ἡμέρα τῆς καταστροφῆς ἐπῆλθεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ὑπετάσσετο εἰς τὴν τύχην τοῦ Ναπολέοντος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐξέλιπε καὶ ἡ τελευταία τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ἀκρόπολις. Μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσήρχετο εἰς Βερολῖνον τροπαιοῦχος.

Ἅπασα ἡ Γερμανία κατεπλάγη ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς καταστροφῆς ταύτης. Ὀλίγιστοι ἐτόλμησαν κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν. Οἱ πλεῖστοι ὑπέκυψαν εἰς τὸ γεγονός.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ὁ πρώην Γερμανός, ἤδη δὲ Αὐστριακός, Φρειδερῖκος von Gentz, ὄργανον καὶ μισθωτὸς τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Αὐστρίας Μεττερνίχου, δὲν ἠδέσθη νὰ εἴπῃ πρὸ τῆς συντετριμμένης Γερμανίας, πρὸ τῆς τεθορυβημένης Εὐρώπης, «θὰ ἦτο πλέον τι ἢ γελοῖον καὶ νὰ σκεφθῇ τις μόνον περὶ τῆς ἐκ νέου ἀναστάσεως τῆς Πρωσσίας».

Ν. Καζαζης.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΑ ΤΣΑΡΟΥΧΙΑ ΤΟΥ ΔΕΡΒΕΝΑΓΑ

Δύο κλέφται διαβόητοι, ὁ Παναγιῶτης Κρίκας ἐκ Κισσίλης τῆς Δωρίδος, καὶ ὁ Θεοχάρης ἐκ Πεντεορίων τῆς Παρνασίδος, διήρχοντο ἡμοῦ τὰ χωρία κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1815, κακοποιοῦντες διαφόροτρόπως τοὺς Τούρκους. Οἱ ἀγάδες τῶν χωρίων ἐξήρχοντο πολλάκις μετὰ πλήθους ὁπαδῶν πρὸς καταδίωξιν καὶ σύλληψιν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπέστρεφον ἄπρακτοι καὶ ἀπηυδηκότες. Τέλος ὁ Δερβέναγας τοῦ Μαλκονδρίνου, κατώρθωσε μίαν ἡμέραν νὰ συλλάβῃ καὶ τοὺς δύο, κοιμωμένους εἴς τι σπήλαιον παρὰ τὴν Μικρὰν Δοβρόβιτσαν καὶ φέρῃ δεσμίους εἰς Πλέσσαν. Τὴν νύκτα κατέλυσαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γέροντος Μαέτα, προὔχοντος τοῦ χωρίου. Οἱ Ἀλβανοὶ μισθοφόροι κεκοπιακότες ἔπεσαν εἰς ὕπνον ταχέως, οἱ δὲ κλέφται, θραύσαντες τὴν ἀμπάρα τοῦ παραθύρου, ἤνοιξαν αὐτὸ ἀθορύβως καὶ ἐπήδησε πρὸς τὰ κάτω πρῶτος ὁ Θεοχάρης. Ἐνῷ ὅμως ἠτοιμάζετο καὶ ὁ Κρίκας νὰ πράξῃ τὸ αὐτό, οἱ Ἀλβανοί, ἐξυπνήσαντες αἰφνῆς, τὸν συνέλαβον καὶ ἔσπευσαν, ἵνα τὸν παρουσιάσωσι πρὸς τὸν Δερβέναγαν. Οὗτος ἐξεμάνη διὰ τὴν δραπέτευσιν τοῦ Θεοχάρη, καὶ προσεπάθει δι' ὑποσχέσεων νὰ ἐξορμήσῃ τοὺς Ἀλβανούς του εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ.

— Μὴν κοπιάζουν ἄδικα τὰ παλληκάρια, Δερβέναγα, εἶπεν ὁ Κρίκας ἀπαθῶς· δὲν τὸν πιάνετε τὸν Θεοχάρη... φεύγει σὰν λαγώς.

— Καὶ τὸν πιάνεις ἐσύ, ὀρέ; ἠρώτησεν ὁ Δερβέναγας.

— Ἐγὼ τὸν πιάνω... μὰ δὲ θέλω.

— Γιατί, ὀρέ; Σοῦ χαρίζω ἑσένα τὴ ζωὴ καὶ πέρνεις καὶ μπαζίσι.

Ὁ Κρίκας ἐφάνη σκεπτόμενος ἐπὶ μικρόν. Εἶτα παρετήρησε τὰ τσαρούχια του, κατεφθαρμένα τοὺς ἱμάντας, καὶ δεικνύων αὐτὰ εἰς τὸν Δερβέναγαν·

— Δὲν βαστᾶν τὰ τσαρούχια μου, εἶπε, κάπως ἀμηχανῶν.

— Πάρε τὰ δικά μου...

Ὁ Κρίκας ἐφόρεσε τὰ καινουργῆ καὶ πλούσια ἐκ τῶν ἀργυρῶν κοσμημάτων τσαρούχια τοῦ Δερβέναγα, χαμογελῶν.

— Καλά· ἀς ἔγοῦν τὰ παλληκάρια παρέκει, καὶ σὲ λίγο τὸν ἔφερα.

Καὶ ἐτράπη ὁ Κρίκας πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἔφυγεν ὁ Θεοχάρης, δῆθεν πρὸς καταδίωξίν του. Ὁ Δερβέναγας, ἀνυπομονῶν, ἔθεσε τοὺς Ἀλβανούς του εἰς Μεσοβοῦνι, τοποθεσίαν ὑψηλήν, δεξιὰ τῆς Πλέσσας κειμένην, καὶ ἐκεῖ διέταξε νὰ περιμένωσι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν κλεφτῶν.

Οὔτε αὐτοὺς ὅμως εἶδε πλέον, οὔτε τὰ τσαρούχια του, ὁ εὐφυὴς Δερβέναγας!...

Η ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΑΙΩΝ

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Λεπενιώτης ἐδολοφονήθη κατὰ τὸ 1815 παρὰ τοῦ προὔχοντος Νικοθέα, καθ' ἣν ὥραν ἔφιππος καὶ μὲ ὀλίγα παλληκάρια εἰσήρχετο ἐν

τῇ κωμοπόλει Φουρνᾷ.[1] Μετὰ τὸν φόνον εὐθὺς οἱ εἰς τὰ διάφορα κόλια τοῦ ἀρματολικίου τῶν Ἀγράφων ἀντιπρόσωποί του μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τηρήσωσι φιλικὴν συμφωνίαν μὲ τοὺς Τούρκους, ἀπεσύρθησαν καὶ συνεκεντρώθησαν ὅλοι εἰς Ζάλιανην.

Ἡ Ζάλιανη ἢ καὶ Ζάλογγο λεγόμενον κατ' ἄλλους, εἶνε βουνὸς ὑψηλὸς τοῦ Ξηρομέρου. Οἱ πέριξ κάτοικοι τὴν φαλακρὰν καὶ κωνοειδῆ αὐτοῦ κορυφὴν θεωροῦσι σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ προμαντεύωνται τοῦ καιροῦ τὰς μεταβολάς. Ἐὰν μικρὸν συνεφάκι ἀναφανῇ, ἐκεῖ θὰ κατέλθῃ μετ' ὀλίγον καὶ θὰ καλύψῃ μὲ τὸν ἀτμώδη καὶ ὑγρὸν πέπλον της πυκνοτάτη ἡ ὁμίχλη, ὅταν δὲ λάμψῃ ἀστράπτουσα ἡ κορυφή, εὐθὺς προσημαίνονται τὴν κακοκαιρίαν. Ἐκ τούτου λέγουν καὶ τὴν παροιμίαν : ἀστραψε 'ς τὸ Ζάλογγο, βάλε μέσα τ' ἄλογο.

Ἐκεῖ λοιπὸν συναχθέντες ὅλοι οἱ ἀρματωλοί, εἰς ἑβδομήκοντα ἐν ὅλῳ συμποσούμενοι καὶ Κατσαντωναῖοι ἐπονομαζόμενοι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ τοῦ ταϊφᾶ των, ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου. Τὸ κλέφτικον στάδιον δὲν ὑπέσχετο πλέον ἀσφάλειαν καὶ προκοπὴν εἰς αὐτούς. Ἂν καὶ τὸ ὄνομά των ἦτο περίβλεπτον καὶ ἐπιβλητικὸν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, δὲν εἶχον ὅμως τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ διετηρεῖτο τοιοῦτον καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν τριῶν ἐκείνων ἡρώων ἀδελφῶν, οἵτινες ἦσαν τὸ φῶς, αὐτὴ οὕτως εἰπεῖν ἡ αἴγλη, ἥτις περιέλουε καὶ κατηύγαζε τὸν ταϊφᾶν ὁλόκληρον. Ἄλλως τε ὁ Ἀλῆ πασᾶς εἶχε κατορθώσῃ τέλος δι' ὅλων τῶν μέσων νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς καπετανέους, καὶ νὰ ὑπαγάγῃ ἑκόντας ἄκοντας εἰς τὴν δούλευσίν του ὅλους τοὺς κλέφτας. Καὶ ὁ ὑπερήφανος τῶν Κατσαντωναϊῶν ταϊφᾶς, ὡσεὶ ἀποκαμὼν πλέον, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς μιμηθῇ. Ὁ Χρῆστος Τσόγκας, ὁ μόνος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λεπενιώτη ὑπέροχος ἐν τῷ ταϊφᾷ, ἀνέλαβε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς Ἰωάννινα. Χωρὶς δὲ νὰ προειδοποιήσωσι καθόλου τὸν τύραννον διὰ τοῦτο, διηυθύνθησαν εὐθὺς πρὸς τὴν πρωτεύουσαν, διέσχισαν πάνοπλοι τὴν κεντρικωτέραν ὁδὸν αὐτῆς ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς σάλπιγγος τοῦ Παναγῆ Μπελογιάννη καὶ ἀτρόμητοι εἰσῆλθον ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐλῇ τοῦ σεραγίου. Οἱ ἐν αὐτῷ πολυπληθεῖς μυσθοφόροι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οἱ Ἕλληνες, οἱ Μικρασιᾶται, τὰ διάφορα Ἀλβανικὰ φῦλα, ποικίλοι κατὰ τὴν προφορὰν, τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα ἀκόμη, ὅλοι, ἠλεκτρισθέντες ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν ἀπροσκλήτων ἐκείνων μαχητῶν, ἤρχισαν νὰ τοὺς πλησιάζωσι καὶ νὰ τοὺς περιεργάζωνται. Εἰς τὰ σώματα αὐτῶν τὰ ἀνδρικά, εἰς τὸ λεοντῶδες ἦθός των, ἀνεγνώριζον οἱ ἄλλοτε ἀκόλουθοι τοῦ Βελῆ Γκέκα καὶ τοῦ Ἅγου Μουχουρδάρη τοὺς γνησίους συντρόφους τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοὺς ἔκρινον καθ' ὅλα ἀξίους αὐτοῦ τὰ ἀρπακτικὰ ἔνστικτα τοῦ Μικρασιάτου ἐκεντῶντο, καὶ τὸ βλέμμα διψασμένον προσεκολλᾶτο ἐπὶ τῆς ὁμοιοσχήμου στολῆς των, τῆς ὀνομαστῆς διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν διάταξιν μεταξὺ ὅλων τῶν ἀρματολικῶν στολῶν τῶν χρόνων ἐκείνων· οἱ Ἕλληνες ἐκαμάρωνον κρύφα ἐκεῖνα τὰ ὑπερήφανα παραστήματα, καὶ σιγὰ πλησιάζοντες ἐχαιρέτιζον τοὺς γνωστοὺς, καὶ ἡρώτων ἀποροῦντες τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐθόρμητοι ἦλθον νὰ πέσωσιν εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ τυράννου.

Ὁ Τσόγκας ἀφοῦ παρέταξεν αὐτοὺς εἰς μίαν ὅλην γραμμὴν, ἔχουσαν μέτωπον πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ σεραγίου, συνεβούλευσε νὰ ὦσιν ἄγρυπνοι καὶ νὰ ἐπιτηρῶσι πᾶν κίνημα τῶν μισθοφόρων. Ἔπειτα, παραδώσας εἰς τὸν Θύμιον Παλάσκαν τὸ καρυοφύλλι του, ἀνέβη ἀτρομήτως τὴν κλίμακα τοῦ σεραγίου καὶ ἔφθασε πρὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ.

Οὗτος εἶχε πληροφορηθῇ ἤδη τὴν ἔλευσιν τῶν Κατσαντωναϊῶν καὶ ἦτο σφόδρα τεταραγμένος διὰ τὴν λίαν τολμηρὰν αὐτῶν συμπεριφοράν. Ἐπεσκύπησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν Τσόγκαν, ἀνηρεύνησεν ἐπὶ πολὺ διὰ τοῦ βλέμματος τὴν μεγάλην καὶ χονδρὰν ἐκείνην κεφαλήν, μὲ τὸ καταστρόγγυλον πρόσωπον, τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς, τὸν μαῦρον καὶ μετρίως παχὺν μύστακα, τὸν μακρὺν τσαμπᾶν, ὑπεκλωσμένον ὑπὸ τὸ φέσιον καὶ τὸ κολαματιανὸν μανδῆλι κ' ἐθεώρησε τὸ κοντόχονδρον σῶμά του ἐκστατικός.

— Τί θέλεις ἐδῶ, ὀρὲ Τσόγκα ; ἠρώτησε τέλος, μὲ φωνὴν ἐπιπλήττουσαν καὶ βαρεῖαν.

— Βεζύρη μου, ἀπήντησεν οὗτος ταπεινοφρόνως· ἤρθαμε νὰ μείνουμε 'ς τὴ δούλεψί σου. Ἂν μᾶς θελήσῃς θὰ σὲ δουλέψουμε τιμημένα καὶ μὲ τὸ αἷμά μας σὰν παλληκάρια . . . Ἂν δὲν μᾶς θέλῃς καὶ βάνῃς κατὰ νοῦ νὰ μὲ σκοτώσῃς — καὶ ἐδῶ ἡ φωνὴ τοῦ Τσόγκα ἔγεινεν ἔντονος καὶ ἐπιθλητικὴ — κάτω 'ς τὴν αὐλὴ εἶνε ἑβδομῆντα Κατσαντωναῖοι ἕνας κ' ἕνας, ποῦ θὰ φᾶν' καὶ σένα κι' ὅλη σου τὴ γεννὰ πρὶν σκοτώθοῦν ! . .

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ Τσόγκα καὶ ἐξεπλάγη διὰ τὸ θαρραλέον ἦθος καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἐξομολόγησίν του, ὅσον πρὶν διὰ τὸ παράστημά του. Ὁ Τσόγκας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μαχηταὶ ὡμοίαζον πρὸς ἕνα δυσυπότακτον παλαιστὴν ἔστις ἀποκαμὼν πλέον κ' ἐννοῶν, ὅτι πρέπει νὰ ὑποκύψῃ, φροντίζει μόνον πῶς νὰ φυλάξῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν του. Ἔκρινε δὲ σώφρων ὁ Ἀλῆς, εὐθὺς νὰ δεχθῇ ὡς φίλους παρὰ ἀπεγνωσμένους ἀντιπάλους τοὺς ἥρωας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τόσων ἤδη ἐτῶν ἐταλάνιζον καθημερινῶς τὴν ψυχήν του, καὶ τῷ ἀφῄρουν τοὺς καλλιτέρους ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων του. Ὡμολόγησεν εἰς τὸν Τσόγκαν εἰλικρινῶς πᾶς σκέψεις του αὐτᾶς, καὶ ἐκύρωσαν τὴν συμφωνίαν των δι' ἑνὸς φιλήματος.

Τὴν προσέλευσιν δ' αὐτὴν τῶν Κατσαντωναίων μνημονεύει καὶ τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι :

Ἕνα πουλάκι ξέβγαινεν ἀπὸ τὴν Ἄγια Μαῦρα·
Μέρα καὶ νύχτα περπατεῖ 'μέρα καὶ νύχτα φάχει
Ψάχει γιὰ τὸ Βρυκόλακα, τὸ Θύμιο τὸν Παλάσκα.
Ἐπῆγε καὶ τοὺς πῆρηκε 'ς τὴ Ζάλιανη 'ς τὸ ρέμμα.
Ἀγνάντιά τους χαιρέτασε κι' ἀγνάντιά τους τοὺς λέει :
— Γειά σας χαρά σας, βρὲ παιδιά. — Καλῶς το τὸ [πουλί μου.
Πές μας πές μας πουλάκι κἄνα καλὸ χαμπέρι.
— Τί νὰ σᾶς 'πῶ, μαῦρα παιδιά, τί νὰ σᾶς 'μολογήσω·
Ὁ Τσόγκας κ' ὁ Βρυκόλακας 'ς τὰ Γιάννινα νὰ πᾶνε,
Νὰ προσκυνήσουν τὸν Πασᾶ, τὴν πόρτα τοῦ Βεζύρη·
— Πολλὰ τὰ ἔτ' Ἀλῆ πασᾶ — Καλῶς τὸν Τσόγκα [ποῦρθε·
Τσόγκα 'ς ἂν ποῦν' ὁ Κωνσταντῆς 'ς ἂν ποῦν' ὁ Λεπε- [νιώτης ;
Ἄλλος μοῦ λέει πῶς 'πέθανε ἄλλος μοῦ λέει πῶς 'χάθη.
— Ἀλήθεια, 'φέντη μ', 'πέθανε, ἀλήθεια, 'φέντη μ', 'χάθη
Κ' ἤρθα με 'στὰ ποδάρια σου γιὰ νὰ μᾶς συμπαθήσῃς
Καὶ νὰ μᾶς δώσῃς τὸ ψωμί, Ξερόμερο καὶ Βάλτο.

ΑΙ ΑΗΔΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΡΤΟΤΙΝΑΣ

Μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἀθανασίου Διάκου εἰς διάκονον τῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ Δεσπότης Λιδορικίου ἐπέστρεψεν εἰς Ἀρτοτίναν. Τὴν νύκτα ὁ φιλοξενῶν αὐτὸν τὸν ὠδήγησε νὰ κοιμηθῇ ἐν ἐξωτερικῷ διαμερίσματι τῆς οἰκίας ἀσκεπεῖ, ὑπὸ τὰ πυκνὰ φυλλώματα τῶν τῶν δένδρων τοῦ δασώδους βουνοῦ. Ἀλλ' αἱ ἀηδόνες ἦσαν τόσον ἄφθονοι κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ τόσον εὔλαλοι ὑπὸ τὸν καλοκαιρινὸν οὐρανὸν, ὥστε ἂν καὶ ἀπενάρκουν διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς των τὸν Δεσπότην, δὲν τὸν ἀπεκοίμιζον ὅμως ἐντελῶς, καθὼς ἤθελε. Μόλις κατὰ τὰ χαράγματα ἠδυνήθη ὀλίγον νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἡλίου τὸ θάλπος τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐγερθῇ. Μετ' ὀλίγον οἱ προϋχοντες τῆς κωμοπόλεως, μαθόντες τὴν ἐξέγερσίν του, παρουσιάσθησαν πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὡς πρώτην φιλοφρόνησιν ἀπέτειναν αὐτῷ τὴν ἐρώτησιν πῶς διῆλθε τὴν νύκτα.

— Κακὰ καὶ μαῦρα, ἀπήντησεν ὁ Δεσπότης βαρυθυμῶν· αὐτὰ τὰ καταραμένα τ' ἀηδόνια, δὲν μ' ἄφηκαν νὰ κλείσω 'μάτι !

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Δεσπότης ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἐξακολουθῶν τὴν ἐτησίαν περιοδείαν ἀνὰ τὰ χωρία τῆς δικαιοδοσίας του. Οἱ κάτοικοι ὅμως τῆς Ἀρτοτίνας ματαίως ἀνέμενον ν' ἀκούσωσιν φωνὴν ἀηδόνος· οὔτε ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως, οὔτε εἰς τοὺς κήπους, οὔτε ἐκτὸς εἰς τὸ δάσος, εὑρισκέ τις τοιαύτας εἰς τριῶν ὡρῶν ἀπόστασιν πέριξ. Καὶ τοῦτο καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Οἱ κάτοικοι ἀπορήσαντες κατ' ἀρχὰς, ἀπέδωκαν εἶτα ὁμοφώνως τὴν σιγὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἀηδόνων εἰς τὴν κατάραν τοῦ Δεσπότου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐπιβάλλον ἦθος καὶ ἡ ἄμετρος καλοκαγαθία τὸν παρίστανον εἰς τὸ ποίμνιόν του ὡς ἕνα ἅγιον.

Συνεπληρώθη τὸ ἔτος· ἦλθον οἱ καλοκαιρινοὶ μῆνες καὶ ὁ Δεσπότης ἤρχισε πάλιν τὴν περιοδείαν του. Φθάσας εἰς Ἀρτοτίναν κατέλυσεν εἰς τοῦ ἰδίου φίλου του τὴν οἰκίαν, καὶ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου καὶ πέρυσι. Ἐκοιμήθη δὲ ἀνενοχλήτως ἤδη, βαρέως, καὶ μόλις τὴν αὐγὴν ἐξεγερθεὶς ἠπόρησε, διότι δὲν ἤκουε πέριξ τὴν γλυκεῖαν φωνὴν τῆς ἀηδόνος μέσῳ τοῦ τερετισμοῦ τῶν ἄλλων πτηνῶν. Καὶ ὅτε κατὰ τὸ σύνηθες οἱ προϋχοντες ἦλθον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσιν, ἀνυπόμονος ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του διὰ τοῦτο.

— Δεσπότη μου, ἀπήντησαν οὗτοι ὁμοφώνως, ἀπὸ πέρυσι ποὺ τὰ καταράσθηκεν ἡ Πανιερότης σου, οὔτε εἴδαμεν οὔτε ἀκούσαμεν ἀηδόνι πουθενά.

— Μὰ ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ τὰ καταρασθῶ τὰ εὐλογημένα, εἶπε χαμογελῶν ὁ Δεσπότης.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὰ δένδρα πέριξ ἀντήχησαν ἀπὸ φωνὰς ἀηδόνων, μυριάδας. Καὶ δὲν ἐσιώπησαν ποτὲ πλέον. Λέγεται μάλιστα παρὰ τῶν κατοίκων ὅτι αἱ φωναί των εἶνε καθαρώτεραι ἤδη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ γλυκύτεραι ...

ΑΝΔΡΕΑΣ Κ.

Ο ΦΟΝΗΑΣ

Ἡ καρδιά μου κτυπάει τρομασμένη
Σὰν πουλὶ ποῦ μ' ἀπάτη ἐπιάστη,
Καὶ στὸ ἔρμο κλουδὶ πρωτομπαίνει.

Ἀχ! μ' ἐπλάνεσε ἡ μαύρη κακία,
Κι' ὅ,τι ἄκουα μὲ φρίκη 'στοὺς ἄλλους
Εἶνε τώρα δική μου ἱστορία.

Μάτι πλειὰ δὲν μπορῶ ν' ἀντικρύσω,
Δὲ σηκόνω ψηλὰ τὰ κεφάλι,
Χέρι φίλου φοβοῦμαι ν' ἀγγίσω.

Μὲ τρομάζει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας,
Ἡ Σελήνη, τὰ ὡραῖα λουλούδια,
Μὲ τρομάζει ἡ δροσιά, ὁ ἀγέρας.

Ἡ καρδιά μου κτυπάει τρομασμένη...
Τὴ 'ντροπή μου δὲν ξέρει κανένας
Μὰ θαρρῶ... εἶν' ἐδῶ μου γραμμένη.

Συγχωρᾶτε με κτυπάω τὰ στήθεα·
Μὰ κι' ἂν ὅλοι μοῦ δώσουν τὸ γέρι,
Φονηᾶς εἶμαι! θὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια !

Ἡ καρδιά μου κτυπάει τρομασμένη
Σὰν πουλὶ ποῦ μ' ἀπάτη ἐπιάστη,
καὶ 'στὸ ἔρμο κλουδὶ πρωτομπαίνει.

Ι. ΜΑΡΑΝΟΣ.

---

[1] Κ. Γ. Ζησίου, Ἑβδομάς, ἔτος Β'.

Ἰδιαιτέρως συνιστῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κατωτέρω διηγήματος, ὅπερ ἔγραψε χεὶρ ἀρεσκομένη νὰ ἀνταλάσσῃ τὸ βασιλικὸν της σκῆπτρον, ὁτὲ μὲν πρὸς λύραν ἠδύμελπον, ὁτὲ δὲ πρὸς χρωστῆρα διηγηματογράφου. Εἶνε καὶ τοῦτο ἓν τῶν ὡραίων ἔργων, δι' ὧν ἀπὸ πολλοῦ ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας πλουτίζουσα τὴν παγκόσμιον φιλολογίαν ἱδρύει τὸν σελαγίζοντα θρόνον ἐφ' οὗ τὸ φιλολογικὸν της ψευδώνυμον Carmen Sylva θ' ἀπομείνῃ θαυμαζόμενον, ὅπως ἐπὶ τοῦ Ρουμανικοῦ θ' ἀπομείνῃ τὸ ὄνομα Ἐλισάβετ εὐλογούμενον ὡς βασιλίσσης καὶ ὡς μητρός.

Τὴν ἱστορίαν τῆς συγγραφέως βασιλίσσης τὴν γινώσκουσιν οἱ πλεῖστοι. Ὡς ὀπασία παρέρχεται πρὸ τοῦ νοῦς ἡ πριγκήπισσα Ἐλισάβετ Wied ρεμβάζουσα πρὸ τῶν γραφικῶν τοπείων τοῦ Neuwied καὶ ἐμπνερμένη, ἀνερχομένη ἐπὶ θρόνου καὶ ψάλλουσα, γινομένη μήτηρ καὶ προσωποποιοῦσα τὴν στοργήν, πληττομένη ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ τέκνον της καὶ εὐλογοῦσα τὸν οὐρανόν, πληττομένη εἰς τοὺς ὑπηκόους της καὶ μεταβαλλομένη εἰς μητέρα καὶ ἀδελφὴν των. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγνοοῦντες τὴν ἱστορίαν αὐτῆς ἀρκεῖ νὰ μελετήσωσιν ἓν οἱονδήποτε τῶν ἔργων τῆς διανοίας της, τὸν *Παῦλον Δομενὶκ* ἐπὶ παραδείγματι, ἵνα ἐννοήσωσι ποίους θησαυροὺς ἐγκρύπτει ἡ καρδία τῆς βασιλίσσης, ἥτις ὡς νὰ ἦτο τὸ συμπαθέστερον τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πτωχοῦ στρατιώτου καὶ προκαλεῖ τὰ ἀριστοκρατικώτερα δάκρυα ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐνῷ δίδει τὸ αὐστηρότερον τῶν μαθημάτων εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἵστανται ὑψηλά.

ΠΑΥΛΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚ

Στρατιωτικὸν διήγημα.

(Κατ' ἀφήγησιν αὐτόπτου μάρτυρος)

Ὁ στρατηγὸς Δὸν Φερνάνδος δὲ Ὑβαρρέτα ἀφικόμενος διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Σανταν-δὲρ, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὴν ὑπὸ τῶν Καρλιστῶν πολιορκουμένην πόλιν Βιλβάο, ἠναγκάσθη ἕνεκα τῶν ἐπὶ τῶν λόφων τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἰσχυρῶν ὀχυρωμάτων, ἀτινα μυρία τῷ παρενέβαλλον προσκόμματα, νὰ σταθμεύσῃ ἐν τῇ δενδροφύτῳ κοιλάδι τῆς Σομορόστρου.

Προέκειτο λοιπὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ κυρευθῶσιν αἱ θέσεις, ἀφ' ὧν ἑκατοντὰς τηλεβόλων ἐξήμει τὸν θάνατον.

Ὁ Δὸν Φερνάνδος ἐγκατέστη μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του ἔν τινι ἐξοχικῇ οἰκίᾳ, ἧς τὰ διὰ πλινθίων ἐμπεφραγμένα παράθυρα ἐδείκνυον τὰ ὀπὰς πυκνῶν πολεμιστρῶν. Αἱ σφαῖραι ἐξηκοντίζοντο ὡς χάλαζα ἐπὶ τῆς προσόψεως καὶ κατέξυον αὐτήν.

Ὁ στρατὸς ἔσπευδεν ἀνδρείως πρὸς ἔφοδον, ἀλλ' ἀνέκοπτε τὴν ὁρμήν του πρὸ τῆς ζωηρᾶς ἀντιστάσεως, μεθ' ἧς τὸν ὑπεδέχοντο.

— Κύριοι ! εἶπεν ὁ στρατηγός, ἡ κατάστασις αὕτη δὲν μοὶ ἀρέσκει· τὰ παιδιὰ κάμνουσιν ὅ,τι τοῖς εἶνε δυνατόν, ἀλλ' αἱ ἀπώλειαι εἶνε μεγάλαι, καὶ εἶνε φόβος μὴ ἀποθαρρυνθῶσιν . Ὀφείλομεν νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσωμεν· θὰ ὑπάγω μετ' αὐτῶν ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ ὅστις ἐξ ὑμῶν εὐαρεστεῖται, ἂς μὲ ἀκολουθήσῃ.

Εἶτα πλησιάζων πρὸς νέον τινὰ Γάλλον τοῦ ἐπιτελείου του :

— Σεῖς, τῷ λέγει χαμηλοφώνως γαλλιστί, μείνατε ἐδῶ.

Ζωηρότατον ἐρύθημα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον τοῦ νέου.

— Καλά, καλά, ἐννοούμεθα, εἶπε μειδιῶν ὁ στρατηγός. Εἶσθε Γάλλος μεταξὺ Ἱσπανῶν ! Δύο κενόδοξοι λαοί ! Ἔλθετε μεθ' ἡμῶν, παιδίον, ἀφοῦ δὲν ἔχετε ἀρκετὴν κρίσιν.

Ὥρμησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του· πτέρνιζων δὲ αὐτὸν ἐκάλπασε μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ εὑρισκομένου καταπρασίνου λοφίσκου.

Ἦτο δὲ ὁ στρατηγὸς ἀνὴρ συμπαθοῦς φυσιογνωμίας, ἥμερος μὲ γλυκυτάτους καστανοὺς ὀφθαλμοὺς, λευκὸν μύστακα πρὸς τὰ κάτω ἐστραμμένον, ὑπογένειον κατὰ τὸν Γαλλικὸν συρμόν, τὰς παρειὰς ὑπερύθρους, ἀρκούντως εὐτραφῆς καὶ χαριέστατος ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῆς ἀνδρείας του.

Τὰ σώματα τῶν κυνηγῶν προϋχώρουν ἀτρομήτως μέχρι φαραγγός τινος, ἔνθα ὁ θάνατος ἔπιπτεν ὡς χάλαζα. Ἐκεῖ ὡς ἐμμανεῖς οἱ ἄνδρες περιεστρέφοντο σπεύδοντες, ζητοῦντες λίθους, δένδρα, οἱονδήποτε καταφύγιον. Καὶ ἀφοῦ ἀνέκτων νέας δυνάμεις ἐπανήρχοντο εἰς τὸν ἀγῶνα.

Εἰς πάντα διερχόμενον λόχον ὁ στρατηγὸς ἠγείρετο ἐπὶ τῶν ἀναβολέων του καὶ ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλήν :

— Ἀ! ἔκραζεν, ἰδοὺ ἡ Κορδούη, ζήτω ἡ Κορδούη ! Ἰδοὺ ἡ Μένδιγκόρρια, ζήτω ἡ Μενδιγκόρρια ! Ἂς ἴδωμεν ἂν τὰ παλληκάρια τῆς Κορδούης εἶνε ἄξια νὰ ἀρέσκωσι εἰς τὰς κόρας ! Ἐμπρὸς Κορδούη ! Ἐμπρὸς Μενδιγκόρρια !

Καὶ οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι ἔκραζον «Ζήτω ὁ στρατηγός !»

— Ζήτω ἡ Ἱσπανία ! ἀπήντα οὗτος.

Δισχίλιοι ἄνδρες εἶχον ἤδη πέσῃ. Ὁ Δὸν Φερνάνδος ἐν τούτοις ἐκάπνιζεν ἡρέμα καὶ μεθ' ἡδυπαθείας μέγιστον *σιγάρον*, ὅπερ ἀφῄρει ἀπὸ τῶν χειλέων του μόνον ὅπως ἀποτινάξῃ ἐλαφρῶς τὴν στάκτην διὰ τοῦ μικροῦ δακτύλου τῆς φερούσης λευκὸν χειρόκτιον δεξιᾶς του, ἢ ὅπως ἐξακοντίσῃ πολεμικόν τι πρόσταγμα.

Καὶ οἱ ἄλλοι ἐκάπνιζον, ἀλλὰ νευρικῶς καὶ ἀτάκτως· ἓν σιγάρον διήρκει μόνον πέντε λεπτὰ, διότι ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ λόφου αἱ σφαῖραι ἔπιπτον βροχηδόν.

Πλησίον τοῦ στρατηγοῦ ἵστατο ὁ μικρὸς του σαλπιγκτής, ὅστις ἀκουμβῶν τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὑποδήματος τοῦ Δὸν Φερνάνδου, ἐκράτει διὰ τῆς ἑτέρας τὴν ἀργυρᾶν του σάλπιγγα καὶ ἠρώτα ἀδιακόπως τὸ βλέμμα τοῦ ἀρχηγοῦ ἕτοιμος νὰ σαλπίσῃ πᾶν πρόσταγμα . Σφαῖρά τις τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὸ μέτωπον. Χωρὶς οὐδὲ στεναγμὸν νὰ ἐκβάλῃ ἐκυλίσθη ἐπὶ τῆς χλόης.

— Ταλαίπωρε μικρέ! ἐψιθύρισε ὁ στρατηγός. Ἐνθυμήσατέ μοι, Κύριοι, τὸ ἑσπέρας νὰ γράψω ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τοὺς γονεῖς του. Εἶνε καλλιστοι ἄνθρωποι καὶ γείτονές μου !

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀφικνοῦντο οἱ ἀκροβολισταὶ τοῦ τάγματος τῆς «Ἀβάννας» ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Δὸν Βιτσέντε δὲ λὲ Κουέβα. Μόλις διακρίνας αὐτὸν ὁ στρατηγὸς ἠγέρθη καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν ἀναβολέων του, καὶ τὸν ὑπεδέχθη δι' ἰσχυροτάτου «οὐρά», ὅπερ ἠλέκτρισε τοὺς πάντας.

* * *

Ὁ Δὸν Βιτσέντε ἔχαιρε φήμην ἀνδρὸς λεοντοκάρδου.

Πρὸ ὀλίγου χρόνου, ἐνῷ ἦτο λοχαγὸς ἔτι ἔν τινι τάγματι τοῦ στρατοῦ τοῦ Δὸν Φερνάνδου, λόχος ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ ἀπεχώρει σύσσωμος.

Μετὰ ἐπικίνδυνον ἡμέραν, ὁ λοχαγὸς νομίσας, ὅτι ἠδύνατο τέλος νὰ κοιμηθῇ, ἐξεδύθη ἐν μέρει καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ κλίνης τινός.

Ἐξαίφνης ἐνόμισεν, ὅτι ἀκούει θόρυβόν τινα παρὰ τὴν σκηνήν του. Γυμνόπους, μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὴν κεφαλὴν περιβεβλημμένην δι' ἐρυθροῦ μανδηλίου ἐξέρχεται, καὶ βλέπει τοὺς ἄνδρας του καταγινομένους εἰς τὸ νὰ περισυναγάγωσι τὰ ἐφόδιά των ὑπὸ τὸ καπνίζον φῶς δᾴδων ἐκ ρητίνης.

Ἡ ἀπρόοπτος ἐμφάνισις τοῦ λοχαγοῦ κατέπληξεν αὐτούς· εἰς μόνος, τολμηρότερος τῶν ἄλλων, προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ μετ' ἀπειλητικοῦ ὕφους, τῷ λέγει,

«Καὶ λοιπόν, Δὸν Βιτσέντε!» Ἀλλ' οὗτος ἁρπάζει σκαμνίον καὶ καταφέρει αὐτὸ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνυποτάκτου, ὅστις πίπτει κατὰ γῆς. Εἶτα μετὰ κεραυνοβόλου φωνῆς διατάσσει:

«Εἰς τὰ ὅπλα!»

Πεφοβισμένοι ἀνταλλάσσουσι βλέμματα συνεννοήσεως, ὑποτάσσονται ... καὶ λαμβάνουσι τὰ ὅπλα των.

— Εἰς προσοχήν! Παρουσιάσατε! διατάσσει ὁ λοχαγὸς καὶ βήματίζει βραδέως ἔμπροσθέν των, προσβλέπων αὐτοὺς διὰ βλέμματος τόσον φοβεροῦ, ὥστε νὰ νομίζωσιν, ὅτι τὸ ἔδαφος διέφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των.

— Ὤφειλον, εἶπε, νὰ παραδώσω ὑμᾶς ὅλους εἰς τὴν δικαιοσύνην· ἔχων ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐπανήλθετε εἰς τὴν τάξιν, θὰ τιμωρήσω τινὰς μόνον καὶ τούτους κατὰ τὴν ὑπόδειξιν τῆς τύχης. Ἕν, δύο, τρία, τέσσαρα, πέντε, ἕξ, ἑπτά, ὀκτώ, ἐννέα, ἐξέλθετε Ἀριθμὸς δέκα! Ἕνδεκα δώδεκα.. ἐξέλθετε! Ἀριθμὸς εἴκοσιν!..

Οἱ στρατιῶται ὑπήκουον κάτωχροι καὶ ἠμιθανεῖς ἐκ τοῦ τρόμου. Ἀλλὰ μειδίαμά τι ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ εὐφυοῦς προσώπου του.

— Ἐμπρός, παιδιά, εἶπε, βλέπω ὅτι κατὰ βάθος ὅλοι εἶσθε καλοὶ ὅσον καὶ ἀνδρεῖοι. Σᾶς συγχωρῶ λοιπὸν ὅλους. Πέσατε καὶ κοιμηθῆτε ἥσυχοι!

Ἔκτοτε ἐγένετο τὸ εἴδωλον τῶν ἀνδρῶν του. Τῇ ἐπαύριον δὲ μετέβαινον πρὸς κατάληψιν ὀχυρώματός τινος, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πληγωθέντος, ὃν ἐθεράπευσεν αὐτὸς ὁ λοχαγός.

Βραχύς, ἰσχνός, ὁ Δὸν Βιτσέντε ἀπέφευγε πᾶν εἶδος οἰνοπνεύματος, πολὺ ὀλίγον ἔτρωγεν, εἶχε μικροὺς πόδας, δακτυλίους εἰς ὅλους τοὺς δακτύλους, μικρὸν μελανοβαφῆ μύστακα καὶ ἰσχυρὰν σιαγόνα, δεῖγμα μεγάλης θελήσεως.

*
* *

Δικαίως λοιπὸν ὁ στρατηγὸς ἀνηυφήμησεν τόσον εὐθύμως τοὺς ἀκροβολιστὰς τοῦ τάγματος «Ἀβάννας». Ἐν τούτοις, καὶ αὐτοὶ ἐπίσης εἰς τὸ πεῖσμα τῆς ἀνδρείας των ἐδίσταζον νὰ ὑπερπηδήσωσι τὴν φρικώδη τάφρον. Οἱ πλεῖστοι τῶν λογχιστῶν εἶχον καταπέσῃ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐν ἀμφιβολίᾳ παρετήρουν τὴν ὁδὸν ἐκείνην τοῦ θανάτου, ἣν ὤφειλον νὰ ἀνέλθωσι.

— Παλληκάρια! τί ἐπάθατε; ἀνέκραξε νέος τις εὐκίνητος καὶ καλοκαμωμένος, μὲ ἀκτινοβόλους ὀφθαλμοὺς καὶ μικρὰς ἀραιὰς παραγναθίδας.

Εἶνε οὗτος ὁ Παῦλος, ὁ Παῦλος Δομενίκ, οὗ τινος ἡ ἀκαταδάμαστος ἀνδρεία κατέστη παροιμιώδης καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον.

— Φοβεῖσθε, ὅτι κάμνει ζέστην ἐκεῖ ἐπάνω; Ἀ μπᾶ! Εἶνε ἁπλουστάτη παιδιά.

Καὶ λέγων ταῦτα προβαίνει ἐλευθέρως ἀλλ' ἄνευ σπουδῆς, σύρει τὴν καπνοθήκην του, κάμνει ἓν σιγάρον, ὅπερ θέτει ἄνωθεν τοῦ ὠτός, κάμνει δεύτερον τὸ ἀνάπτει καὶ ἄρχεται νὰ καπνίζῃ.

Εἶτα παρατηρεῖ περὶ αὐτόν. Οἱ ἄλλοι διστάζουσιν ἔτι. Ἀναρτήσας τότε τὸ πυροβόλον ἀπὸ τοῦ ὤμου του καὶ θέσας τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκιά του, προχωρεῖ καπνίζων μετὰ τόσης ἠρεμίας, ὡς εἰ προέκειτο περὶ συνήθους περιπάτου, καθ' ὃν οἱ σύντροφοι διασκεδάζοντες τὸν ἐλιθοβόλουν διακερασίων.

Φρικίασις καταλαμβάνει τὰς τάξεις. Ἠλεκτρισθέντες ἐκρήγνυνται εἰς ζητωκραυγήν, καὶ πάντες ὁρμῶσι πρὸς αὐτόν.

Ἄνωθεν ἐκ τοῦ λοφίσκου ὁ στρατηγὸς παρατηρεῖ μὲ τὰς διόπτρας του τὰς διαφόρους φάσεις τῆς πάλης· ἡ ὄψις του πορφυροῦται.

— Τίς εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις μόνος βαδίζει πρὸς ἔφοδον; ἠρώτησε. Τῇ ἀληθείᾳ καπνίζει! Ἰδοὺ ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἐνθουσιάζονται καὶ τὸν ἀκολουθοῦσι. Εἶνε ἀκόμη ἀρκετοί. Οὐρρά! Τὸ ὀχύρωμα κατελήφθη! Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶνε ὑπὲρ ἡμῶν! Ἂς μοὶ φέρωσι τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τοὺς παρέσυρεν!

Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ ἐπιτελείου σπεύδει δρομαίως καὶ ἐπανέρχεται μετὰ τοῦ Παύλου Δομενίκ, μέλανος ἔτι ἐκ τῆς πυρίτιδος.

— Ἰδοὺ τὸ παράσημον τῆς τιμῆς διὰ σέ, παιδί μου!

Ὁ Παῦλος χαιρετίζων φέρει τὴν δεξιὰν παρὰ τὸ μέτωπον μετὰ χάριτος καὶ ἀξιοπρεπείας ὅλως Ἱσπανικῆς, ἀπαθὴς ἐν τῇ ἀγαλλιάσει του, ὅπως ἦτο καὶ ὑπὸ τὴν χάλαζαν τῶν σφαιρῶν.

— Εἶσαι βεβαίως μάγος, ἀφοῦ μεταβαίνῃς οὕτω μόνος πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν ὀχυρωμάτων;

— Μάλιστα, στρατηγέ μου.

Ἱλαρότης ἐν τῷ ἐπιτελείῳ.

— Πῶς, εἶσαι πράγματι ἄτρωτος;

Ἐν τῇ καλῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ στρατηγοῦ διεχύθη πονηρά τις ἔκφρασις.

Ἀλλὰ δι' ὕφους πλήρους σοβαρότητος ὁ Παῦλος ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ στήθους του εἰκονισμάτιον ἁγίου.

— Μοὶ τὸν ἔδωκεν ἡ ἀραβωνιαστική μου· αἱ σφαῖραι εἶνε ἀκίνδυνοι δι' ἐμέ!

Ὁ Παῦλος ἔχει γλυκεῖαν καὶ εὐάρεστον φωνήν, ἦθος κατά τι σκωπτικόν, χείλη λεπτὰ καὶ εὐκίνητα ὑπὸ τὸν λεπτόν του μύστακα, πόδας μικρούς, καὶ χεῖρας ἐπίσης· πάντες παρετήρουν μετ' εὐχαριστήσεως τὸν εὔκαμπτον καὶ ρωμαλέον ἐκεῖνον νεανίαν.

— Τώρα, παιδί μου, ἔχεις σειρὰν διὰ τὸν μέγαν σταυρόν, τὸν δαφνοστεφῆ σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Φερνάνδου! εἶπεν ὁ στρατηγός.

Ταύτην τὴν φορὰν ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ· ἐρύθημα ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς μελαγχροινῆς ὄψεως τοῦ Παύλου, αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν του ἔλαμψαν, οἱ ρώθωνές του διεστάλησαν τόσον, ὥστε κατέστησαν διαφανεῖς σχεδόν, καὶ τὸ στῆθός του ἐπλατύνθη, ἐνῷ τὰ χείλη του συνεθλίβοντο ἐλαφρῶς.

Ὁ σταυρὸς τοῦ Ἁγίου Φερνάνδου! Διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσῃ τις πρέπει νὰ ἀποδείξῃ αὐτὸς οὗτος ὅτι εἶνε ἄξιος αὐτοῦ. Ἔπειτα διορίζεται συνήγορος, ὅστις ὑποστηρίζει καὶ ἐξαίρει τὰ δικαιώματα, ἅτινα ἔχει πρὸς τοῦτο ὁ λαβὼν αὐτόν, μέχρις ὅτου καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἀνδραγαθίαν του. Καὶ ὁ σταυρὸς οὗτος δὲν τίθεται ἐκτάκτως πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ ῥάπτεται ἐπὶ τοῦ χιτῶνος, ἵνα τὸν φέρωσι πάντοτε.

*
* *

— Μετά τινας ἡμέρας ὁ Δομενίκ ἵστατο ὄρθιος παρά τινα συνάδελφόν του, ὅστις θέσας χάρτην ἐπὶ τυμπάνου, ὅπερ ἐκράτει μεταξὺ τῶν κνημῶν του, ἔγραφε καθ' ὑπαγόρευσιν αὐτοῦ, τὴν κεφαλὴν κρατῶν κεκλιμμένην, τὴν χεῖρα ἔχων βαρεῖαν καὶ ἀσταθῆ. Ἦτο μεγάλη θλῖψις δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, τὸ ὅτι ἠγνόουν νὰ γράφωσιν· αὕτη δὲ ἡ ἀμάθειά του ἐκώλυε τὸν προβιβασμόν του εἰς ὑπαξιωματικόν.

Ἡ ἐπιστολὴ ἦν οὕτω συντεταγμένη:

«Ἀγαπητή μοι Πακούτα! ἐλπίζω ὅτι ὑγιαίνεις, καὶ ὅτι τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς. Ἐγὼ πηγαίνω καλά. Μοῦ ἔδωκαν τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Φερνάνδου. Διὰ τί; Καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω. Ὁ στρατηγός μὲ ἠρώτησε τί μὲ προφυλάσσει ἀπὸ τὰς σφαίρας Τῷ ἔδειξα τότε τὴν ἱερὰν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωκες. Ἐλπίζω νὰ ἀπολυθῶ μετὰ τέσσαρας ἑβδομάδας, καὶ ἂν ἕως τότε δὲν μὲ ἐλησμόνησες, θὰ κάμωμεν τὸν γάμον μας. Σὲ χαιρετῶ.

Ὁ ἰδικός σου
Παῦλος Δομενίκ».

Ἀπεῖχεν ἔτι ἀρκούντως ἡ ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁρισθεῖσα προθεσμία, ὅτε ὁ διοιτὴς δὸν Βιτσέντε τὸν προσεκάλεσε παρ' αὐτῷ.

— Ὁ ἰατρὸς τοῦ τάγματος σὲ ζητεῖ, παλληκάρι μου, ὡς ὑπηρέτην του, διότι εἶσαι ἐπιδέξιος καὶ εὐσυνείδητος.

— Διοικητά μου, ἀπαλλάξατέ με ἀπὸ αὐτό, σᾶς παρακαλῶ. Δὲν ἠμπορῶ νὰ γείνω ὑπηρέτης. Εἴμεθα ἀπὸ καλὴν οἰκογένειαν καὶ ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν κύριοι εἰς τὰς ἰδιοκτησίας μας. Δὲν ἠμπορῶ νὰ γείνω ὑπηρέτης.

— Πῶς, Δομενίκ! σύ, ὁ μᾶλλον εὔτακτος στρατιώτης, ὁ εὐπειθέστερος τοῦ στρατοῦ, διὰ πρώτην φορὰν σήμερον σὺ ν' ἀποστατήσῃς; Ἀλλὰ σκέφθητι, ὅτι καὶ τοῦτο ἀκόμη εἶνε ὑπηρεσία τοῦ βασιλέως!

Ὁ Παῦλος ἐγίνετο κάτωχρος καὶ τὰ χείλη του συνεστάλησαν.

— Ἔστω· θὰ ὑποταχθῶ, διοικητά μου, ἀφοῦ σεῖς τὸ θέλετε! εἶπε χαμηλοφώνως καὶ μετὰ βλέμματος παραδόξως τεθλιμμένου.

Τὸ ἑσπέρας, παρουσιασθεὶς εἰς τὸν ἰατρὸν τοῦ τάγματος καὶ συστρέφων διὰ τῶν χειρῶν τὸν στρατιωτικόν του πῖλον:

— Σᾶς ὑπόσχομαι, εἶπε, νὰ εἶμαι πιστὸς ὑπηρέτης· ἀλλὰ ἤθελον νὰ σᾶς ἀποτείνω μίαν παράκλησιν.

— Ἔ! λοιπόν ὁμίλει, παλληκάρι μου.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ τάγματος Δὸν Ραμὼν Ἐτσεβάστερ, ἄριστος χειρουργός, ἦτο Βάσκος. Ἦτο ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, σωματώδης, ὑπερβολικῶς ἐσφιγμένος ἐν τῷ χιτῶνί του, εἶχεν ἐρυθρὰν τὴν ὄψιν, τὸν μύστακα λευκὸν καὶ ἐχινώδη, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑποφαίους· ἐπείραζεν εὐαρέστως τὰς ὡραίας τῶν πανδοχείων ὑπερετρίας, ἦτο ὀξύθυμος, ἀλλὰ καὶ καλός.

— Ἀγαπῶ νὰ ἐργάζωμαι καὶ οὐδέποτε θὰ παραπονεθῶ ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας, εἶπεν ὁ Παῦλος βραδέως καὶ μετά τινος διστάγμου ἐν τῇ φωνῇ. Νὰ μ' ἐπιπλήττετε, ἐὰν θέλετε· νὰ μοῦ λέγετε μάλιστα καὶ χονδρὰς λέξεις. Ἓν μόνον πρᾶγμα ζητῶ· νὰ μὴ ἐγείρετε τὴν χεῖρα κατ' ἐμοῦ, νὰ μὴ μ' ἐγγίξετε! Διότι τότε δὲν ἠξεύρω τί ἠμπορῶ νὰ κάμω!

— Καὶ πῶς θὰ μοῦ ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν νὰ σὲ δείρω; Ἔχω καλὰς διαθέσεις διὰ σέ, καὶ θὰ σὲ μεταχειρίζωμαι πάντοτε φιλικῶς.

— Ἤθελον μόνον νὰ σᾶς εἰδοποιήσω. Οὐδέποτε γνωρίζει τις τί ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ, καὶ εἶνε πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θ' ἀνεχθῶ. Θὰ τὸ σκεφθῆτε, δὲν ἔχει οὕτω;

— Βεβαίως, παλληκάρι μου. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κανεὶς φόβος, ὕστερον ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποίαν ἐμπνέεις. Ἔχε λοιπὸν καὶ σὺ ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ.

Ὁ Παῦλος ἐξῆλθε τὸ πρόσωπον ἔχων σοβαρώτατον, καὶ ἤρξατο τῆς ὑπηρεσίας του μετὰ ζήλου καὶ εὐσυνειδησίας. Ἀλλ' ἡ εὔθυμος ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἐξέλιπεν· οἱ χαρίεντες λόγοι ἐπνίγοντο ὑπὸ τὰ χείλη του. Τὸ λιγυρόν του βάδισμα ἀπώλεσεν ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἐλευθερίας του.

— Τί γίνεται ὁ Δομενίκ; ἠρώτησεν ὁ διοικητής.

— Ὦ! μὲ περιποιεῖται ὑπερβολικῶς, ἀπήντησεν ὁ χειρουργός. Δὲν ἔχω πλέον περὶ οὐδενὸς νὰ σκεφθῶ. Ὁ Δομενὶκ σκέπτεται δι' ἐμέ· μὲ περιποιεῖται ὡς μήτηρ, μὲ ἀφήνει νὰ μεμψιμοιρῶ, χωρὶς νὰ παράσσεται· εἶνε εὐφυής, δὲν φλυαρεῖ· εἶνε τέλος ἀληθὴς θησαυρός.

— Αὐτὸς εἶνε ἥρως! προσέθηκεν ὁ διοικητής.

Ὁ Παῦλος ἐμηχανᾶτο πῶς νὰ παράσχῃ τῷ κυρίῳ του πᾶν εἶδος μικρῶν εὐαρέστων ἐκπλήξεων, ὁπότε οὗτος κεκμηκώς, βαρυαλγής, ἐπανήρχετο ἐκ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων, ἐν οἷς πολλοὶ ἀκμαῖοι ἄνδρες ἐξέπνεον, ἀφ' ὧν πολλοὶ οἰκογενειάρχαι· ἐξήρχοντο ἠκρωτηριασμένοι δι' ὅλην των τὴν ζωήν· καὶ ὁ Δὸν Ραμὼν συνεχῶς ἐξεδήλου δι' ἀνυπομονησίας καὶ ὀργῆς τὴν θλῖψίν του.

Ἀλλ' οὐδέποτε ὁ Παῦλος ἀπεχωρίζετο τῆς γλυκύτητος καὶ τοῦ ἠρέμου τρόπου του.

— Τὸ ἑσπέρας, Δομενίκ, θὰ ἐπανέλθω τὴν ἑβδόμην ὥραν· προσπάθησον νὰ εὕρω ἕτοιμον τὸ δεῖπνόν μου· ἔχω νὰ κάμω μίαν δύσκολον ἐγχείρησιν, καὶ θὰ ἐπανέλθω κουρασμένος.

Καὶ λέγων τοῦτο ὁ Δὸν Ραμὼν ἐκούμβωσε τὴν στολήν του καὶ ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς.

Ὁ Παῦλος κατέγεινε μετὰ προσοχῆς εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ δείπνου· ἡτοίμασε μπιφτέκιον μὲ γεώμηλα· τὴν ἑβδόμην ὥραν τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, καὶ ἄρωμα ὀρεκτικὸν διεχέετο ἐν τῷ θαλάμῳ. Ὁ ἰατρὸς ὅμως δὲν ἤρχετο. Δυσηρεστημένος διὰ τὴν βραδύτητα ταύτην ὁ Παῦλος καλύπτει τὰ φαγητά, ἵνα μὴ ἀποψυχρανθῶσι. Σκέπτεται νὰ ἀπορρίψῃ αὐτὰ, καὶ καὶ νὰ ἑτοιμάσῃ νέα· ἀλλὰ πιθανὸν ὁ κύριός του νὰ ἐπανέλθῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν καὶ νὰ πεινῇ. Κάλλιον νὰ εὕρῃ κακὸν δεῖπνον, ἢ νὰ μὴ εὕρῃ καθ' ὅλου μετὰ τοσοῦτον ἐπίπονον ἐργασίαν.

Ὁτὲ μὲν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας, ὁτὲ δὲ εἰσήρχετο εἰς τὸ δωμάτιον. Ἡ ὀγδόη ὥρα ἐσήμανε· μετὰ μικρὸν ἡ ὀγδόη καὶ ἡμίσεια. Νέφη ἐκάλυπτον τὸν οὐρανόν, μεγάλην προμηνύοντα καταιγίδα· τὸ σκότος ἐπήρχετο ταχέως. Τέλος ἐν τῷ λυκόφωτι, ὡσεὶ ἐξερχομένη ἐκ τῶν σεσωρευμένων μελανῶν νεφῶν, ἐφάνη ἡ σκιὰ τοῦ Δὸν Ραμών, ὅστις μετὰ τοῦ συνήθους πυρετώδους βήματος, ὅπερ εἶχε, ὅτε ἦτο τεταραγμένος, εἰσῆλθεν ἀποτόμως, ἔρριψε τὸν πῖλόν του εἰς γωνίαν τινά, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς μόνης ἐν τῷ οἰκήματι εὑρισκομένης ἕδρας, ἀπεμάκρυνε τὸν λαμπτῆρα καὶ ἐπλησίασε τὸ φαγητόν.

Ὁ Παῦλος παρετήρησεν, ὅτι δὲν εἶνε καλόν, ἀφ' οὗ πρὸ τόσης ὥρας ἦτο προητοιμασμένον. Ὁ Δὸν Ραμὼν ἐφαίνετο ἀφῃρημένος εἰς τὰς δικαιολογίας τοῦ ὑπηρέτου του, ἀλλ' ἐξεχύνετο εἰς ὕβρεις κατὰ τῶν βοηθῶν του, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κτήνη, κατὰ τῶν στρατιωτῶν του, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κακοῦργοι, κατὰ τοῦ *Ἐρυθροῦ Σταυροῦ*, ὅστις ἦτο μωρὸς, καὶ κατὰ τῶν ἐπιδέσμων, οἵτινες ἦσαν ἐλεεινοί. Σιγήσας τέλος ἤρχισε νὰ τρώγῃ.

Ἀλλὰ τὸ τόσον ὀρεκτικὸν δεῖπνον, τὸ μετὰ τόσης ἐπιμελείας παρασκευασθέν, δὲν ἐτρώγετο· τὸ κρέας ἦτο τραχύ, τὰ γεώμηλα κρύα.

— Ἐλεεινὸν φαγητόν! καλὸν διὰ τοὺς σκύλους! ... εἶπεν ἐπανειλημμένως ὁ ἰατρός.

Εἶτα ἔπτυσεν ὅ,τι εὑρίσκετο ἐν τῷ στόματί του, ἔρριψε κατὰ γῆς τὰ πινάκια, καὶ ἔρραπισε τὸν Παῦλον.

*
* *

Οὗτος ὥρμησεν ἐκτὸς τοῦ δωματίου ἐν τῷ σκότει καὶ τῇ καταιγίδι. Ὁ ἰατρὸς ἔμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητος, ὡς νὰ συνήρχετο αἰφνιδίως ἐκ μέθης. Ἀνεμιμνήσκετο τῆς παρακλήσεως τοῦ Παύλου, καὶ μετ' αἰσχύνης παρετήρει τὰ ἐσπαρμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συντρίμματα. Ἐπλησίασε πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπερ ἔπληττεν ἡ ραγδαία βροχή.

Παρατηρήσας τὸ ὡρολόγιόν του, εἶδεν ὅτι ἐβράδυνεν κατὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Αἴσθημα ἀδημονίας καὶ ἀπορίας τὸν κατέλαβε τότε, ἡ δὲ καρδία του συνεσφίγγετο ἐν τῷ στήθει του.

Ἀνέμενε κατασκοπεύων τὴν ἐπάνοδον τοῦ Δομενίκ. Τὰ κηρία τηκόμενα κατέρρεον, τὰς δὲ φλόγας των ἐκίνει ὁ διὰ τῶν ἡμιανοίκτων παραθύρων εἰσερχόμενος ἄνεμος.

Ὁ Δὸν Ραμὼν βηματίζων κατεμέτρησε πολλάκις τὸν στενὸν ἐκεῖνον χῶρον τῆς οἰκίας.

— Κακὴ ἡμέρα! διελογίζετο. Τόσαι ἐγχειρήσεις ἀποτυχοῦσαι, καὶ πρὸς ἐπίμετρον τοιαύτη ταπείνωσις!

Ἀνεμιμνήσκετο τῶν συνεχῶν του παραφορῶν κατὰ τοῦ Παύλου, ὅστις οὐδέποτε ἐξεδήλωσε τὸ ἐλάχιστον παράπονον. Ἑκάστη μικρὰ σκηνὴ διήρχετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον κεχρωματισμένη. Βεβαίως θὰ ἐπηνώρθου τὰς ἀδικίας ταύτας. Θὰ ἠγόραζε δακτύλιον διὰ τὴν ἀρραβωνιαστικήν του. Θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ νέου ζεύγους.

Ὁ ἐλάχιστος θόρυβος διέκοπτε τὸν περίπατόν του· ἐπρόσεχεν, ἀλλὰ οὐδὲν βῆμα ἠκούετο καὶ μόνον ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει νὰ μαστίζῃ τὰς πλίνθους τῶν τοίχων.

Ἀπαυδήσας τέλος ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἀφοῦ ἔσβεσε τὸ φῶτα. Ἐπὶ πολὺ ὁ ὕπνος τὸν ἀπέφευγε, διότι, μόλις τὰ βλέφαρά του ἐκλείοντο, ἐνόμιζεν ὅτι ἀκούει τὰ βήματα τοῦ Δομενίκ, καὶ ἀνεπήδα αἰφνιδίως, μέχρις ὅτου ἡ κόπωσις κατενίκησε τὴν ταραχὴν τῆς καρδίας του, καὶ τὸν πόθον τοῦ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του. Κατελήφθη ὑπὸ βαρέος ὕπνου.

Ἐν τούτοις ὁ Παῦλος περιεπλανᾶτο ἐν τοῖς ἀγροῖς ὡς παράφων. Ἐνίοτε εἰς τὰς λάμψεις ἀστραπῆς τινος, διακρίνων ἐκεῖ που σταυρόν, ἐγονυπέτει πρὸ αὐτοῦ, προσπαθῶν νὰ προσευχηθῇ. Ἀλλ' ἡ προσευχὴ δὲν ἀνήρχετο μέχρι τῶν χειλέων του. Μία μόνη λέξις ἐπλανᾶτο ἐπ' αὐτῶν: Ἐκδίκησις! Ἐκδίκησις κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εἶχε κατενέγκῃ ῥάπισμα κατὰ τοῦ προσώπου του, αὐτοῦ τοῦ ἀγερώχου Παύλου, τοῦ ἐλευθέρου, τοῦ ἀθῴου Παύλου.

Εἶτα ἐσκέπτετο, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἀπαιτεῖ νὰ εἶνέ τις καρτερικός, καὶ ὅτι ἐὰν ἐξεδικεῖτο, θ' ἀπέθνησκεν ἐπίσης.

— Καὶ ἡ μικρά μου ὡραία ἀραβωνιαστική, ἡ ἀγάπη μου! ἐγόγγυζε, θὰ τὴν πάρῃ ἄλλος! Θὰ μὲ τουφεκίσουν ὡς σκύλον, καὶ ὅπως γίνεται εἰς τοὺς ἐνόχους, δὲν θὰ μοὶ παραχωρήσωσιν οὐδὲ τάφον Χριστιανικὸν ἐν χώματι ἡγιασμένῳ.

Ἔλεγε ταῦτα καθ' ἑαυτόν, ἀλλὰ τὸ ῥάπισμα ἔφλεγε τὴν παρειάν του, καὶ οἱ ῥύακες τῆς καταπιπτούσης βροχῆς δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τὸ ἐκπλύνωσιν. Κατέπεσε χαμαὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔδακνε τὴν χλόην. Ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὑποβάθρου τοῦ σταυροῦ, ἐνόμιζε δὲ ὅτι ὁ κασσίτερος αὐτοῦ τακεὶς ἔρρεεν εἰς τὰς φλέβας του. Ἐφοβεῖτο, ὅτι τὸ στῆθός του, ἡ κεφαλή του θὰ διερρήγνυντο. Ἐνίοτε ἤνοιγεν ὅσον ἠδύνατο τὸ στόμα, αἰσθανόμενος ὅτι ἐπνίγετο, καὶ κατέφερε

τοὺς γρόνθους ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀναπνεύσῃ.

Καὶ ἐν τούτοις τὸν εἶχον εἰδοποιήσῃ. Καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἐνθυμηθῇ. Καὶ διὰ τί; Διότι ἴσως τραυματίας τις ἀπεβίωσεν εἰς τὰς χεῖράς του; Ὡς νὰ μὴ ἦτο τὸ αὐτὸ εἰς περισσότερον, εἰς ὀλιγώτερον, νὰ πέσῃ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης ἢ ἐκ πληγῆς ἐγχειριδίου ἢ...

Δὲν συνεπλήρωσε τὴν φράσιν του. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἡ καρδία του ἔπαυσε νὰ πάλλῃ.

Εἶτα ἐσκέφθη, ὅτι ὑπῆρξε πάντοτε τίμιος, καλὸς καὶ ὑπεράνω πάσης μομφῆς, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγην ὥραν δὲν θὰ ἦτο πλέον ὁ αὐτός.

Ἀλλὰ μὴ τὸ ράπισμα ἐκεῖνο δὲν τὸν εἶχεν ἐξευτελίσῃ; Ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ χαμηλότερον; Ἀνετινάχθη. Τοσοῦτον μῖσος ἐπλήρου τὴν καρδίαν του κατὰ τοῦ Δὸν Ραμών, ὥστε ἤθελε νὰ τρέξῃ, νὰ ὁρμήσῃ ἐναντίον του, νὰ τὸν πνίξῃ ἐν τῇ κλίνῃ του. Ἀλλὰ ὄχι οὕτως! ὄχι οὕτως...

Ἐκαθέσθη ἐπί τινος πέτρας, ἀφήνων τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς νὰ ρέῃ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων του, καὶ ἤρχισε νὰ σύρῃ τὰς τρίχας τῶν γενείων του, ὡσεὶ ἤθελε νὰ τ' ἀποσπάσῃ. Εἶχε τὸ παράσημον τῶν ἀνδρείων, εἶχεν ὑποδειχθῇ διὰ τὴν ὑψηλοτέραν τῶν διακρίσεων, καὶ ἤδη θὰ ἐξετέλει πρᾶξιν ἀνάνδρου! Ἀλλ' ἡ πρᾶξις τοῦ Δὸν Ραμὼν ἦτο μᾶλλον ἐπαίσχυντος· ὁ Παῦλος ἦν ἀνυπεράσπιστος καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἠτίμασε.

Ἐπάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῆς παλάμης τῶν χειρῶν του, διότι ἠσθάνετο ὅτι σταγόνες αἵματος ἀνήρχοντο μέχρις αὐτῶν. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐμίσει ἐπίσης τὸν διοικητήν του, ὅστις τὸν εἶχε ταπεινώσῃ, αὐτὸν τὸν τόσον ὑπερήφανον· ὅτι τὸν ἠνάγκασε νὰ γείνῃ ὑπηρέτης. Καὶ ἐν τούτοις τὸν ἠγάπα ἐγκαρδίως τὸν διοικητήν του. Δι' αὐτόν, δι' ὃν εἶχε συντελέσῃ τὸ ἔξοχον ἐκεῖνο στρατιωτικόν του ἀνδραγάθημα καὶ πᾶσαν ἄλλην ἡρωϊκὴν πρᾶξιν, δι' αὐτὸν καὶ μόνον εἶχεν ἀποδεχθῇ τὴν ταπεινὴν ἐκείνην ὑπηρεσίαν. Καὶ θὰ ἐρρίπτετο εἰς τὸ πῦρ χάριν αὐτοῦ.

— Ἀ! Δὸν Βιτσέντε, Δὸν Βιτσέντε!.. ἔλεγε μεγαλοφώνως. Καὶ σὲ ἀγαπῶ ἐν τούτοις, διότι εἶσαι ἥρως. Ἀ! Δὸν Βιτσέντε, διὰ τί ἐζήτησες πρᾶγμα ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου; Καὶ ἂν πράξω αὐτό, Δὸν Βιτσέντε, θὰ διατάξῃς νὰ μὲ τουφεκίσωσι καὶ θὰ λυπηθῇς!

Καὶ φλόξ τις ἀνήρχετο ἀπὸ τοῦ στήθους μέχρι τῶν ὀθφαλμῶν, καὶ οἱ ὁλοφυρμοὶ συνετάρασσον σφοδρῶς τὸ σῶμά του. Διὰ τοῦ ποδὸς του ἐκτύπησε τὴν γῆν, ἔτριζε τοὺς ὀδόντας του, ἠγέρθη καὶ ἔτρεξε μακρότερον. Εὑρεθεὶς εἰς ἀγρίαν φάραγγα ἐστηρίχθη ἐπὶ βράχου ἐκρέοντος τὸ βράχινον ὕδωρ. Ἠθέλετο ἀποστάσεις μακραὶ νὰ τὸν ἐχώριζον τὸν Δὸν Ραμών, ἵνα ἀποφύγῃ ἐκεῖνο, ὅπερ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἐκτελέσῃ. Οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐκπλύνῃ τὴν ἀτιμίαν ἢ... τὸ αἷμα. Καὶ φονεύων, θὰ ἐξέθετεν αὐτήν του τὴν ζωήν. Τὴν ζωήν του; Καὶ τί τὸν ἐνδιέφερεν αὕτη; Νὰ ζήσῃ κηλιδωμένος, ἀτιμασμένος!..

Καὶ τότε ἐπανήρχετο εἰς τὸν νοῦν του ἡ εἰκὼν τῆς μικρᾶς του ἀρραβωνιαστικῆς. Πῶς θὰ ἔκλαιεν εἰς τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου του! Ναί, ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ ἐτόλμα νὰ τὴν ἀσπασθῇ πλέον; Ἐσφόγγιζεν ἐπανειλημμένως διὰ τῆς καθύγρου χειριδος τὸ πρόσωπόν του, ὡς ἵνα ἀπομακρύνῃ ὅ,τι ἠσθάνετο ἐπ' αὐτοῦ προσηλωμένον.

Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ἐκπλύνει τὴν ἀτιμίαν!

Ἡ βροχὴ κατέπιπτε μετ' ἀπαισίου βόμβου. Χείμαρροι ἐσχηματίζοντο, οἵτινες κατέρριπτον βράχους καὶ ἠνοῦντο ἐν τῷ βάθει τῆς φάραγγος εἰς ἀφρίζοντα ποταμόν. Ὁ Παῦλος ἤκουε τὸν βρυγμὸν ἐκεῖνον καὶ ἠσθάνετο τὸ ὕδωρ ἀποστάζον διὰ τοῦ αὐχένος του. Τὸ σκότος ἦτο τοσοῦτον πυκνὸν ἔτι, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὴν χεῖρα, ἂν τὴν ἔφερε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Διὰ τῆς πυγμῆς ἐκτύπησε τὸν βράχον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο, καὶ ἐσκέφθη ὅτι ἡ εἱμαρμένη δὲν ἦτο ὀλιγώτερον σκληρὰ καὶ ψυχρὰ πρὸς αὐτὸν ἢ ὁ βράχος οὗτος, ἀλλ' ὅτι ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς νὰ δειχθῇ ἐπίσης σκληρὸς καὶ ψυχρός.

Τὸ ἄλγος καὶ αἱ ὀδύναι ὑπῆρχον ἔτι δι' αὐτόν; Ἐν μόνον ἐγίνωσκε: τὴν ἐκδίκησιν. Καὶ ἡ ἠχώδης φάραγξ ἀντελάλει τὰς ἀπειλὰς του, ὡσεὶ εἶχε διαφυλάξῃ τὰς ἠχοὺς τῶν βροντωδῶν πυροβόλων, ἅτινα ἐβρυχῶντο ἄνωθεν αὐτῆς, καὶ ἅτινα ἐπίσης ἐτόνιζον ἄσμα ἐκδικήσεως.

Τέλος ἡ αὐγὴ ψυχρά, ἄχρους, ἤρξατο νὰ διαφαίνηται. Ὁ Παῦλος ἤγειρε τὰ ὄμματά του πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὸ στόμα του ἦτο πλῆρες πικρίας, οἱ ὀφθαλμοί του πλήρεις ἀγρίας θλίψεως. Τοιαύτη εἶνε ἡ Νέμεσις ὅτε ἀκροθιγῶς ἅπτεται τῆς πεπληρωμένης ἁμαρτιῶν γῆς, καὶ σπεύδει νὰ κατασυντρίψῃ ἐκείνους, οἵτινες θεωροῦσιν αὐτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ἐζήτησε τὸν σταυρὸν πρὸ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε μείνῃ γονυκλινής, ἀλλὰ μὴ εὑρίσκων αὐτὸν ἐγονυπέτησε πρὸ ἑνὸς ἑτέρου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκρέματο στέφανος μεραραμμένος ἀποστάζων ἐκ τῆς βροχῆς, καὶ εἶπε:

— Γλυκύτατε Ἰησοῦ, συγχώρησον τὸν πτωχὸν ἁμαρτωλόν, ὅστις μὲ ἐρράπισε, καὶ τὸν ἄλλον πτωχὸν ἁμαρτωλόν, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ἀτιμίαν!...

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὰ νέφη ὑπηνοίχθησαν καὶ αἱ κορυφαὶ αὐτῶν ἐπορφυρώθησαν ὡς ὄρη φλεγόμενα.

Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε.

* * *

Ἡ παρέλασις τῆς Κυριακῆς. Τὰ στρατεύματα παρετάχθησαν. Ὁ στρατηγὸς Δὸν Φερνάνδος καὶ τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ ἐπιτελεῖον καταφθάνουσι ἐφιππεῖ τροχάδην.

Ὁ θυμὸς ὑγρὸς ἔτι ἐκ τῆς βροχῆς διαχέει τὰ ἀρώματά του ὑπὸ τὰς ὁπλὰς τῶν συντριβόντων τοὺς κλάδους τοῦ ἵππων. Ἐν τῷ τεφρόχρῳ οὐρανῷ τὰ νέφη φερόμενα βραδέως ἀνέρχονται ὡς καπνὸς τῶν τηλεβόλων. Τὰ δένδρα ἀποτινάσσουσι τὰς σταγόνας τῆς βροχῆς, τὸ δὲ ὑγρὸν ἔδαφος ὑποχωρεῖ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων.

Ἀκτινοβολῶν ὁ στρατηγὸς διέρχεται ἐπιθεωρῶν τὰ στρατεύματά του, χαιρετίζει αὐτὰ καὶ τοῖς κράζει «Καλημέρα παιδιά μου». Εἰς ταῦτα δὲ τῷ ἀποκρίνονται φωναὶ παντοχόθεν ἀντηχοῦσαι «Ζήτω ὁ στρατηγός».

Ἐξετάζει μετ' εὐαρεσκείας ἕνα ἕκαστον, διακρίνει καὶ τὸν Παῦλον καὶ ἐκπλήσσεται βλέπων αὐτὸν σκυθρωπόν, ἀλλ' αὐτοστιγμεὶ λησμονεῖ τοῦτο. Εἶτα ἔπονται οἱ διοικηταί, οἱ ὑπασπισταί, οἱ ἰατροί...

Ὁ Παῦλος εὑρίσκεται ἐν τῇ γραμμῇ καὶ καὶ παρουσιάζει ὅπλα. Οὐδεὶς βλέπει ποῖα παράφορα βλέμματα ἐξακοντίζει κατὰ τοῦ Δὸν Βιτσέντε· οὗτος τοὐναντίον παρατηρεῖ, ὅτι δὲν φέρει τὸν σταυρόν του, ἀλλὰ δὲν διακρίνει πόσον σφοδρῶς πάλλει ἡ καρδία του ὑπὸ τὴν θέσιν, ἐφ' ἧς οὗτος ἦτο ἀνηρτημένος...

Ἤδη φθάνει ὁ Δὸν Ραμών... Τότε ὁ Παῦλος καθίσταται ὠχρὸς ὡς ὁ θάνατος, προχωρεῖ τρία βήματα ἐμπρός, ἐγείρει τὸ ὅπλον, σκοπεύει, πυροβολεῖ καὶ ὁ Δὸν Ραμὼν πληγεὶς εἰς τὴν καρδίαν στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς αὐτόν, ἠμιανοίγει τὰ χείλη, καὶ εἶτα πίπτει ἀπὸ τοῦ ἵππου του χωρὶς νὰ προφέρῃ οὐδὲ λέξιν.

Ὁ Παῦλος ρίπτει τότε τὸ ὅπλον του κατὰ γῆς, σταυρώνει τοὺς βραχίονας, κλίνει πρὸς τὸ στῆθος τὴν κεφαλήν του, καὶ ἀναμένει ἡσύχως νὰ τὸν συλλάβωσιν.

Ἠρώτων μὴ ὁ Δομενίκ ἀπώλεσε τὰς φρένας, καὶ μετ' ἀδημονίας ἀνέμενον τὸ ἀποβησόμενον.

Αὐθημερὸν ἐφέρετο πρὸ τοῦ στρατοδικείου.

— Ἑκουσίως ἐφόνευσας τὸν Δὸν Ραμών;

— Ἑκουσίως.

— Τί σοὶ ἔκαμε;

— Μὲ ἐρράπισεν εἰς τὸ πρόσωπον.

Πάντες παρετηρήθησαν,

— Καὶ διὰ τί σ' ἐρράπισεν;

— Ἄνευ λόγου.

— Σ' ἐρράπισεν ἄνευ λόγου;

— Ναί, τὸ ὁρκίζομαι.

— Ἀλλὰ πῶς συνέβη τοῦτο;

Ἀφηγήθη τὸ συμβὰν ἠρέμα καὶ ἀφελῶς. Προσεπάθουν νὰ ἐξεύρωσιν ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις.

— Ἐγνώριζες, ὅτι τὸ ὅπλον σου ἦτο πλῆρες;

— Τὸ εἶχον πληρώσῃ ὁ ἴδιος.

— Καὶ ἦλθες μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὸν φονεύσῃς;

— Εἶχον σταθερὰν ἀπόφασιν·

— Καὶ δὲν ἐσκέφθης, ὅτι θ' ἀπέθνησκες;

— Τὸ ἐγνώριζον.

Ἀδιόρατος τρόμος τῶν χειλέων προέδιδε μόνον τὴν ταραχήν του. Οἱ ἀξιωματικοὶ συνεβουλεύοντο ἀλλήλους, ἀλλ' ὁ νόμος ἦτο ἀδυσώπητος.

— Ἄυριον κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, σύ, Παῦλε Δομενίκ, θὰ τουφεκισθῆς.

Οἱ μυῶνες τοῦ προσώπου του δὲν ἐκινήθησαν. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀνοικτοὺς καὶ ἀφόβους ἤκουσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς εἰς θάνατον καταδίκης του.

Τὴν τελευταίαν νύκτα τὴν διῆλθε σχεδὸν ὁλόκληρον μετὰ τοῦ ἱερέως, πρὸς ὃν ἐνεπιστεύθη τὸν σταυρόν του καὶ τὸ ἅγιον εἰκονισμάτιον, ἵνα τὰ παραδώσῃ εἰς τὴν μνηστήν του.

— Δὲν μοὶ ἐχρησίμευσεν, εἶπε μετὰ θλιβεροῦ μειδιάματος, εἰμὴ ἐναντίον τῶν σφαιρῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐναντίον τῶν ραπισμάτων!

Ἐν τῷ στρατοπέδῳ συνήχθησαν ἐν σώματι παρὰ τὴν πυράν, καὶ συνεζήτουν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτε μὲν μετὰ σφοδρότητος, ὅτε δὲ χαμηλοφώνως, οἱ μὲν ἐγκωμιάζοντες, οἱ δὲ μεμφόμενοι αὐτόν, ἕκαστος ἀναλόγως τῆς φύσεώς του· ἀλλ' ὅτε ἀνέτειλεν ἡ αὐγή, πάντες εἶχον βαρύθυμον τὴν καρδίαν.

* * *

Ἐν γλαυκῷ οὐρανῷ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. Ἄνωθεν τοῦ Σομορόστρου ἐπὶ ὀροπεδίου ἐκτείνεται μικρὸν κοιμητήριον κατὰ τὸ ἥμισυ ἠρειπωμένον, ὁπόθεν διακρίνεται μεταξὺ δύο συνδένδρων κλιτύων ὁ κόλπος τῆς Βισκαΐας.

Πλαισιουμένη διὰ δρυῶν καὶ φηγῶν ἡ αἰθρία θάλασσα φαίνεται κυανῆ μακρόθεν. Τὸ ἔδαφος εἶνε ἐρυθρόν, ὅπου τὰ ἄνθη δὲν ἐπικαλύπτουσιν αὐτό.

Ὁ παλαιὸς τεῖχος τοῦ κοιμητηρίου, ὃν περιβάλλει δαψιλὴ βλάστησις βρυωδῶν χόρτων καὶ ἀνθέων, εἶχε ρόδινον τὸ χρῶμα. Τὰ προαιώνια δένδρα ἐψιθύριζον θωπευόμενα ὑπὸ τῆς ἐλαφρᾶς θαλασσίας αὔρας. Καὶ πτηνόν τι ἤρχισε νὰ διαχέῃ τὸ φαιδρὸν ᾄσμά του ἐν τῇ πρωϊνῇ ἀτμοσφαίρᾳ.

Τότε τὸ ἔδαφος ἀντήχησεν ἐκ βημάτων σταθερῶν καὶ ἐρρύθμων, ἐνῷ ὁ ὑπόκωφος ἦχος τῶν τυμπάνων ἠκούετο, καὶ τὰ στρατεύματα ἐκτυλισσόμενα ἐν εὐρείᾳ ἐκτάσει προὐχώρουν. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐβάδιζε τὸ ἔνδοξον τάγμα τῶν οὐσάρων τῆς *Παβίας*, οἱ λογχισταὶ τῆς *Λουκάνας*, εἶτα τὸ πυροβολικὸν ἀποτελούμενον ἐξ Ἀραγονίων, ὡραίων καὶ γενναίων ἀνδρῶν μὲ σιδηροῦς τοὺς μύωνας καὶ διαπύρους τοὺς ὀφθαλμούς. Ἠκολούθουν δὲ οἱ κυνηγοὶ τῆς *Ἀβάνιας* ἐννέα σκαπανεῖς ἀπεσπάσθησαν ἐκ τούτων καὶ ἐτοποθετήθησαν παρὰ τὸ κοιμητήριον.

Εὑρίσκοντο ἐκεῖ πάντες ἐν γραμμῇ ἐκτὸς βραχέων τινῶν προστάγματων βαθεῖα ἐπεκράτει σιγή, τόσον βαθεῖα, ὥστε ἐνόμιζον, ὅτι ἀκούουσι τὸν ρόχθον τῶν κυμάτων ἐπὶ τῆς παραλίας ἢ μᾶλλον τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας των.

Χαμηλοφώνως σχεδὸν ὁ Δὸν Βιτσέντε εἶχε διατάξῃ ν' ἀποσπασθῶσιν οἱ σκαπανεῖς. Ἡ ὄψις του ἦτο τόσον καταβεβλημένη, ὥστε τὸ δέρμα ἐφαίνετο ἐπικολλημένον ἐπὶ τῶν ὀστέων του. Ρῖγος διέδραμε τὰς τάξεις καὶ πάντες παρετήρησαν τὸν ἱερέα, ὅστις φέρων τὰ ἱερατικὰ ἄμφια ἀνήρχετο διὰ βραδέων βημάτων τὰς βαθμίδας τοῦ μικροῦ βωμοῦ, ὃν ἐν τάχει καὶ ἀμελῶς εἶχον ἐγείρῃ.

Ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ προέβαλεν αὐστηρὰ ἐκ τοῦ σταυροῦ καὶ ἐφαίνετο ἐξετάζουσα τὴν σκηνήν... δύο δὲ λαμπάδες ἔκαιον ἄνευ φωτὸς ὑπὸ τὰς δαψιλὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Εἶτα ὠδήγησαν τὸν Παῦλον τὰς χεῖρας ἔχοντα δεδεμένας, ἀλλὰ τὸ βάδισμα ἐλεύθερον, τὸ παράστημα ὑπερήφανον καὶ ζωηρὸν τὸ ὄμμα. Γονυκλινὴς πρὸ τοῦ βωμοῦ ἤκουσε τὴν ἀκολουθίαν καὶ ἐκοινώνησε μετ' εὐλαβείας καὶ συστολῆς. Μετὰ τοῦτο ἐγερθεὶς περιέβαλε δι' ἑνὸς βλέμματος ὡς διὰ τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ τὰ δενδρόφυτα ὕψη καὶ μακράν, μακρὰν τὸν Ὠκεανόν.

Ἀξιωματικός τις πλησιάσας τὸν ἠρώτησεν, ἐὰν εἶχε ἀκόμη εὐχήν τινα νὰ ὑποδείξῃ.

— Ναί, ἀπεκρίθη. Ὁ διοικητὴς δὸν Βιτσέντε θὰ μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα;

— Ἀναμφιβόλως καὶ ἐξ ὅλης καρδίας.

Ὠδήγησαν αὐτὸν πρὸ τοῦ διοικητοῦ· τότε ἐκίνησε τὰς χεῖρας, ἵνα δείξῃ πῶς εἶνε δεδεμέναι. Εἰς ἓν νεῦμα τοῦ δὸν Βιτσέντε αἱ ταινίαι ἐλύθησαν, εἶτα ἐπισήμως αἱ χεῖρες αὐτῶν ἔσφιγξαν ἀλλήλας διὰ τελευταίαν φοράν. Τοῦ διοικητοῦ αἱ παρειαὶ ἦσαν διηυλακωμέναι ἐκ τῶν δακρύων· ὁ Παῦλος εἶχε τὸ πρόσωπον γαλήνιον σχεδόν.

Ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ ὁ Δομενὶκ παρετήρησε τὸ τεῖχος καὶ στραφεὶς ἅπαξ ἔτι πρὸς τὸν Δὸν Βιτσέντε:

—Τώρα; ἠρώτησε διὰ φωνῆς σταθερᾶς.

Οὗτος ἔκλινε τὴν κεφαλήν. Τότε ὁ Παῦλος προὐχώρησε πρὸς τοὺς σκαπανεῖς, ἀπεχαιρέτισεν ἕνα ἕκαστον διὰ τῆς χειρός. Ἔκλαιον καὶ οὗτοι.

Εἶτα, σταθεὶς ἡσύχως πρὸ τοῦ τείχους ἔρριψεν ἓν ἔτι βλέμμα θαυμασμοῦ πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ διὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς διέταξεν αὐτὸς οὗτος:

— Πῦρ!

Αὐτοστιγμεὶ τὰ ὅπλα ἀντήχησαν καὶ κατέπεσε χαμαί..

Ὀλίγιστοι ἦσαν ἐκεῖνοι, ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ὑγράνθησαν, ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἀνδρεῖοι συνηθροισμένοι ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ Σομορόστρου μάτην ἐζήτουν τὴν ψυχραιμίαν των.

Τέλος ὁ στρατηγὸς ὑψῶν τὴν φωνὴν διέταξε νὰ πκρελάσῃ ὁ στρατὸς πρὸ τοῦ πτώματος.

— Οἴμοι! Καὶ εἶνε ἆρά γε ἀναγκαῖον τοῦτο; ἠρώτησε μετὰ δειλίας ὁ Γάλλος.

— Ναί, τέκνον μου, τοῦτο πρέπει νὰ γείνῃ χάριν τῆς πειθαρχίας. Ἀλλ' ἐκεῖ κάτω ἐν τῷ παρεκκλησίῳ εἶνε ἐκτεθειμένον τὸ πτῶμα τοῦ Δὸν Ραμών. Καὶ πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ ὀφείλουσι νὰ παρελάσωσι πρὸ αὐτοῦ, ἵνα μὴ λησμονῶσί ποτε, ὅτι δὲν προσβάλουσιν ἐκεῖνον, πρὸς ὃν δὲν δύνανται νὰ δώσωσι ἱκανοποίησιν.

CARMEN SYLVA.

Μετάφρασις τῆς κ. Ἀθηνᾶς Ν. Σερεμέτη.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Κατηρτίσθη ἐπιτροπεία πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἐν Αἰγῷ ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντων, ἥτις ἀπευθύνει ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας, προσκαλέσασα καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς νὰ συμμετάσχωσι τοῦ φιλανθρώπου ἔργου. — Συνεστάθη ἐπιτροπεία πρὸς καταρτισμὸν κτηματολογίου πάντων τῶν κτιρίων τοῦ δημοσίου, τῶν ἐθνικῶν γαιῶν καὶ καθ' ὅλου πάντων τῶν κτημάτων τῶν τῷ Κράτει ἀνηκόντων. — Ἡ περιουσία τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ ταμείου κατὰ τὸ τέλος τῆς χρήσεως 1887 ἀνῆλθεν εἰς 6,300,148. — Ἡ κυβέρνησις ἀπέστειλε πρὸς ἅπαντας τοὺς Νομάρχας σακκίδιον σπόρου καπνοῦ Γένιζε (Ξάνθης), ὅπως διανεμηθῇ ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοὺς δημάρχων πρὸς τοὺς ἐμπειροτέρους καλλιεργητὰς καπνοῦ. — Ἀφίκετο ὁ ἄρτι διορισθεὶς ἐνταῦθα νέος πρέσβυς τῆς Πύλης Ριζᾶ βέης. — Τὸ ναρκοβόλον «Ψαρρὰ», 4 τορπιλλοβόλα, τὸ θωρηκτὸν «Γεώργιος» καὶ τὸ καταδρομικὸν «Ναύαρχος Μιαούλης» ἐξοπλίζονται χάριν γυμνασίων. — Ἀπέπλευσεν ὁ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Δοβέρα Ἰταλικὸς στόλος. — Ὁ ὑπὸ τὸν δοῦκα τοῦ Ἐδιμβούργου Ἀγγλικὸς στόλος κατέπλευσεν εἰς Βῶλον.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ἡ ἐπανάστασις προοδεύει ἐν Ἀφγανιστάν. Τὰ στρατεύματα τοῦ ἀντάρτου Ἰσαὰκ-Χὰν ἀνέρχονται εἰς 30,000, τὰ δὲ τοῦ Ἐμίρου εἰς 50.000. — Τῇ 12ῃ Ὀκτωβρίου τελεσθήσονται οἱ γάμοι τοῦ δεκαοκταετοῦς διαδόχου τοῦ Πεκίνου. Ἐπὶ ταῖς διὰ τὸν γάμον τοῦτον γενησομέναις ἑορταῖς ἐχορηγήθη ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου πίστωσις 12, 500,000 φράγκων! — Τὸ Σερβικὸν ὑπουργεῖον παρητήθη, θὰ διατηρῇ δὲ τὴν ἐξουσίαν μέχρι τῆς εἰς Βελιγράδιον ἐπανόδου τοῦ βασιλέως. — Ὁ ἐν Τραπεζοῦντι ἡμέτερος πρόξενος ἀναφέρει, ὅτι ἐπιζωοτία ἀνεφάνη εἰς τὰ κεραστρόφα κτήνη τῆς Τραπεζοῦντος, Κερασσοῦντος, Ἀμισοῦ, καὶ Ριζαίου.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Καθ' ἑκάστην κομίζονται ἄρθονα ἐκθέματα, ἰδίως προϊόντα χειροτεχνικῆς βιομηχανίας, ἐν οἷς διακρίνονται τὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. — Ἡ Κεντρικὴ ἐπιτροπεία ἐζήτησε παρὰ τῆς ἐν Κερκύρᾳ φιλαρμονικῆς ἑταιρείας νὰ τῇ παραχωρήσῃ τὴν μουσικήν της. — Ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ αἴθουσα, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἔκθεσιν καλλιτεχνικῶν ἔργων, μείνῃ καὶ μετὰ ταῦτα ὡς διαρκὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις. — Ἄδεται, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παροικία Τεργέστης θὰ διαθέσῃ 8,000 δρ. πρὸς βράβευσιν ἐκθεμάτων κατὰ τὴν ἔκθεσιν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ ὑπὸ τῆς Γενικῆς ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν δύο ἀγγεῖα σχήματος καυθάρου, ὧν τὸ μὲν ὕψους 0,17 ἔχει περὶ τὴν κοιλίαν μελανόμορφον γραφὴν Σειρήνων καὶ κύκνων ἐναλλάξ, τὸ δὲ παρστησι γυναῖκα μεταξὺ δύο Σατύρων καὶ ἑκατέρωθεν τούτων Σφίγγας. — Ὡσαύτως ἀνεκαλύφθη μέλαν σκύφος ἔχον ἐγκεχαραγμένην ὑπὸ τὴν λάβην τὴν ἐπιγραφήν: *Λευκετοὺς εἰμι* καὶ ἀγγεῖον σχήματος φιάλης διώτου, ἔχον ὑπὸ τὰ χείλη ζώνην ἐν μέσῳ δὲ ἱππέα καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ δύο ἄνδρας βαίνοντας καὶ χειρονομοῦντας. Κατὰ τὰ ἄκρα φαίνονται δύο γέροντες ἱστάμενοι.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Ἁγῷ Πέτρῳ τῆς Ἰταλίας πρωτοφανὴ πόλεμον κατὰ τῆς καλλιτεχνίας ἐπεχείρησεν ἡ αὐτόθι ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή. Θέασος ἀνήγγειλεν, ὅτι θὰ ἐξετέλει τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, κωμικὸν μελόδραμα τοῦ Καβαλότη. Οἱ ἱερεῖς θεωροῦντες τοῦτο ὡς ἀσέβειαν, οὐ μόνον ἐξηκόντισαν ἀναθέματα κατὰ τοῦ θέασου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραστάσεως διέταξαν γενικὴν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κωδωνοκρουσίαν. Καὶ οἱ ἀκροαταὶ διὰ νὰ σώσωσι τὰ ὦτά των ἐτράπησαν εἰς φυγήν. — Διαδίδεται ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι οἱ κληρονόμοι τοῦ Βάγ-

νερ θ' ἀποσύρωσι διὰ παντὸς ἐκ τῆς δημοσιότητος τὴν νεανικὴν Συμφωνίαν τοῦ μεγάλου διδασκάλου, ἅμα ὡς λήξῃ τὸ συμβόλαιον. δι' οὗ παρεχωρήθη τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτελέσεώς της εἰς τὸν κ. Ἕρμαν Βόλφ. Ἡ συμφωνία αὕτη ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ Βάγνερ παρεδόθη εἰς τὸ κοινὸν μετὸ τὸν θάνατον καὶ παρὰ τὴν ρητὴν παραγγελίαν του.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀσχήμω. Στοιχηματίζομεν, ὅτι εἴσθε ὡραία ἀφοῦ λαμβάνετε τοιοῦτον ψευδώνυμον. Ἀλλὰ δὲν σᾶς πιστεύομεν. — Π. Σ. Καὶ σεῖς ἀπατᾶστε.—*Κάποιᾳ.* Εὐχαριστοῦμεν. Δὲν ἐζητήσαμεν νύμφην. Ἂν θέλετε σεῖς γαμβρόν . . . ἄλλο. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ συγχαρητήρια . . . εἴσθε ὡραία ἢ ἄσχημος ; διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ποίας ποιότητος εἶνε. — *Δικαίῳ Κριτῇ.* Ἡμεῖς νὰ δημοκοπήσωμεν ; Ἀποδεικνύομεν πάντοτε τὰ ἐναντίον διὰ τῶν γραφομένων μας. Καὶ ἤδη αἱ μὲν ὡραῖαι δυσηρεστήθησαν, αἱ δὲ *μὴ* τοιαῦται ἀρνούμεναι τὴν ἀντίθετον ἰδιότητά των σιωπῶσι. — Μ. Τ., Κ. Β., *Κίπολιν* Π. Ι. Α. *Κερασοῦντα* Σ. Δ. Δ. *Γαλάζιον*. Η. Λ. *Ἄργος.* Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν — Μ' Ἀκατάλληλον.—*Ν.Π.* Οἱ ψωριῶντες ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ διασήμου τῆς Βιέννης δερματολόγου Kaposi θεραπεύονται διὰ χρήσεως ἀλοιφῆς συνισταμένης ἐξ 100 μερῶν λίπους 50 μ. σάπωνος πρασίνου 15 μ. νοφθολίου καὶ 10 μ. λευκῆς κρητίδος. Διὰ ταύτης προστρίβονται ἀπαξ καθ' ἑκάστην, περιτυλίσσονται δ' εἶτα ἐν περιβλήμασιν ἐξ ἐρίου καὶ ἀφίενται ἐπί τινας ὥρας πρὸς ἡσυχίαν. Οὕτω μετὰ προστριβὰς σχετικῶς ὀλίγας ἀπαλλάσσονται τοῦ ἀπεχθοῦς τούτου νοσήματος. — *Ἀνὰ τὰ ὄρη.* Ὁ Βαλζὰκ ἐπρέσβευεν, ὅτι ἡ τελειοτέρα ἔκφανσις τῆς γυναικείας καλλονῆς συμπίπτει πρὸς τὴν τριακονταετηρίδα της. Σεῖς θαυμάζων τὴν ἑξηκονταετηρίδα εἶσθε.. δὶς Βαλζάκ. — *Ὀρφεῖ.* Ἡ ἀπόκρισίς μας εἶνε καὶ πάλιν ἀρνητική, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποθαρρυντική.— Ἀκατάλληλον. Μ. Α. Τοὺς πολλοὺς ὅρκους θέτομεν ἡμεῖς ἐν τῇ αὐτῇ σχεδὸν μοίρᾳ πρὸς τὰς ὕβρεις. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ἐνῷ αὗται ἀποτείνονται κατὰ τῶν ἀκουόντων ἐκεῖνοι βλάπτουσι τὸν λέγοντα.—Μ.Χ.Α. Ἐὰν ἀνατρέξητε εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν. θὰ εὕρητε τὸν Οὐϊτέλλιον δαπανῶντα ἐν *ἑκατομμύριον* δι' ἓν συμπόσιον Τὰ νεώτερα εἶνε μηδαμινὰ σχετικῶς. — Ἡ Πηνελόπη αὕτη τοῦ Δρόση εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ἐβραβεύθη δὲ ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν Παρισίων (1867) διὰ χρυσοῦ μεταλλίου.-Κ.Α.Β. (Εὐρυμάνθη).Τὰ τοιαῦτα θέματα ἀπέφευγε καὶ θ' ἀποφύγῃ ἡ «Ἑβδομάς», δι' οὓς λόγους προφορικῶς μόνον δυνάμεθα νὰ ἐκθέσωμεν. —*Πόμ.* Ὁ ἔρως εἶνε ἡ ἄγουσα εἰς τὸν παράδεισον καὶ εἰς τό... φρενοκομεῖον! Ἂς προσέχωσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἱστορία τῶν Γραπτῶν Ἀγγείων Hodder Westopp. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ *Ἀλεξάνδρου Μ. Καράλη* : Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς *Ἑβδομάδος.*

Ὁ Κόντε-Σπουργίτης (Μελοδραμάτιον εἰς μέρη δύο) *Ἰωάννου Γ. Τσακασιάνου.*

Κανονισμὸς τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου μετ' οἰκοτροφείου *Ν. Κ. Ρενιέρη.* Ἐν Σμύρνῃ.

ΤΙΜΑΙ — ΑΓΓΕΛΙΩΝ Ὁ στίχος ἅπαξ λ. 40, δὶς 75, τρὶς δρ. 1. — ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ δρ. 15 κατ' ἔτος. — Διὰ τοὺς κ. κ. Συνδρομητὰς δρ. 10.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ Χ. ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ

Μεγάλη οἰκία Λογοθέτου (πρώην ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, ἐν τῇ διασταυρώσει τῶν ὁδῶν Θουκυδίδου καὶ Νικοδήμου, ἀριθ.10 συνοικία Πλάκας). Οἱ κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος διδάξαντες ἐν τῷ Λυκείῳ, περιλαμβάνοντι νηπιαγωγεῖον, δημοτικόν, ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ γυμνάσιον κ.κ. καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι εἰσὶν οἵδε :

1. Κωνσταντῖνος Μητσόπουλος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κοσμήτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς. 2. Κυπάρισσος Στέφανος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς ναυτικῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς. 3. Γεώργιος Δέρβος, ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ καθηγητὴς τῆς Ριζαρείου σχολῆς. 4. Δημήτριος Ὀλύμπιος, Δ. Φ. καθηγητὴς τοῦ διδασκαλείου. 5. Ἀλέξιος Κολυβᾶς, Δ. Φ. καθηγητὴς καὶ ὑπο-διευθυντὴς τοῦ Λυκείου. 6. Δημήτ. Βελούδιος, διδάκτωρ τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. 7. Γεώρ. Θοιβιδόπουλος, Δ. Φ. καθηγητὴς τοῦ Γου. ἐν Ἀθήναις γυμνασίου. 8. Ἀριστείδης Ἱεροκλῆς Δ. Φ. 9. Εὐάγγελος Μουστάκας, Δ. Φ. σχολάρχης τοῦ Βου τμήματος τοῦ Βαρβακείου. 10. Χαρ. Διοσκορίδης διευθυντής. 11. Γεώργιος Παπαδήμου ἑλληνοδιδάσκαλος. 12. Σταῦρος Φούντης, ἑλληνοδιδάσκαλος. 13. Σταῦρος Σταυρόπουλος, τελειόφοιτος τῶν μαθηματικῶν. 14. Ἰωάννης Βαλαβάνης, σχολάρχης. 15. J. Collarb καθηγητὴς τοῦ πρακτικοῦ λυκείου καὶ τῆς σχολῆς τῶν βιομηχάνων τεχνῶν. 16. Camille Demaillarb, καθηγητὴς τοῦ πρακτικοῦ λυκείου. 17. Θ. Γ. Δίξων, καθηγητὴς τῆς Ἀγγλικῆς καὶ δάσκαλος τῶν βασιλοπαίδων. 18. Διονύσιος Κολοκοτσᾶς, πρωτοδάθμιος δημοδιδάσκαλος. 19. Θεόδωρος Ἀποστολόπουλος, πρωτοδάθμιος δημοδιδάσκαλος. 20. Κρυσταλλία Χρυσοβέργη, πρωτοδάθμιος δημοδ·δάσκαλος 21. Ἐρασμία Χρυσομάλλη, πρωτοδάθμιος δημοδιδάσκαλος. 22. Βασιλικὴ Κωνσταντίνου, δημοδιδάσκαλος τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος. 23. Ἀλέξανδρος Καλούδης, καθηγητὴς τοῦ πολυτεχνείου. 24. Νικόλαος Νιόσης, διδάσκαλος τῆς καλλιγραφίας. 25. Ἰωακείμ Ἰωσὴφ, διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς. 26, Γεώγιος Χαδούμογλους, καθηγητὴς τῆς ὀργανικῆς καὶ φωνητικῆς μουσικῆς. 27. Πλάτων Παπαναστασίου, διδάσκαλος τοῦ κλειδοκυμβάλου. 28. Ἰωάννης Ζαρρῆς, χοροδιδάσκαλος.

Σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι θέλουσι λάδῃ μέρος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἤδη σχολικὸν ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον θέλουσιν ἐπίσης συνεργασθῆ μετ' ἐμοῦ οἱ κ. κ. Μιλτιάδης Βρατσάνος, πρώην διευθυντὴς τοῦ διδασκαλείου, ἀναλαδὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ προπαιδευτικοῦ τμήματος καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀπαγγελίας, Φίλιππος Παπαδόπουλος, προλύτης τῆς Θεολογίας καὶ πρώην καθηγητὴς τῆς μεγάλης τοῦ γένους Σχολῆς, Ἀθ. Λασπόπουλος, πρώην ὑποδιευθυντὴς τοῦ παιδαγωγείου Β. Βουλγάρεως, Κωνσταντῖνος Παπαδημητρίου, πρωτοδάθμιος δημοδιδάσκαλος καὶ Νικόλαος Καρνέσης δημοδιδάσκαλος.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ λυκείου δηλοῖ, ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θέλει σχηματισθῆ ἰδία τάξις διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἢ τὴν ναυτικὴν σχολήν.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ λυκείου ἀποδλέπουσα εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῆς διδασκαλίας τῶν μαθητῶν ἀπεφάσισε νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν ἑκάστης τάξεως εἰς 25.

Ἰδιαίτερον πρόγραμμα κανονίζον τὴν λειτουργίαν τῶν μαθημάτων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Λυκείου ἐκδοθήσεται προσεχῶς.

Ὁ διευθυντὴς
Χαρ. Διοσκορίδης

LLOYD AUSTRO - UNGARICO

Ἀγγέλλεται εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης μεταδολῆς τῶν δρομολογίων αἱ ἀναχωρήσεις τῶν ἀτμοπλοίων ἐκ Πειραιῶς ἐκανονίσθησαν ἀπὸ τῆς 13)25 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ὡς ἑξῆς : ΤΕΤΑΡΤΗ ὥρα 2½ μ.μ. *γραμμὴ κατ' εὐθεῖαν* εἰς Πάτρας, Κέρκυραν, Βρενδήσιον καὶ Τεργέστην. *Σημ.* Τὸ ρηθὲν ἀτμόπλοιον ἀποπλέει ἐκ Πατρῶν ἑκάστην Πέμπτην ὥρᾳ 10 μ.μ. μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν σιδηροδρόμου, ἀφικνεῖται δὲ εἰς Βρενδήσιον Σάδδατον πρωΐαν ὥρᾳ 5 π.μ. καὶ εἰς Τεργέστην Κυριακὴν ἑσπέρας 7. μ. μ. ΤΕΤΑΡΤΗ ὥρᾳ 4 μ.μ. κατ' εὐθεῖαν εἰς Χίον, Σμύρνην ἔνθα ἀφικνεῖται τὴν ἑπομένην ὥρᾳ 2 μ.μ. Συνάντησις εἰς Σμύρνην μὲ τὸ ἀτμόπλοιον γραμμῆς Συρίας. ΤΕΤΑΡΤΗ ὥρᾳ 8 μ.μ. κατ' εὐθεῖα εἰς Δαρδανέλλια, Κωνσταντινούπολιν, ἐν συναντήσει μὲ τὰ ἀποπλέοντα ἀτμόπλοια τῆς ἑταιρείας εἰς Δούναβιν, Μαύρην Θάλασσαν καὶ Ὀδησσόν. Ἄφιξις εἰς Κωνσταντινούπολιν Παρασκευὴν πρωΐαν. ΤΕΤΑΡΤΗ ὥρᾳ 4 μ.μ. γραμμὴ δεκαπενθήμερος ἀπὸ τῆς 20)1 Αὐγούστου ἐ. ἔ. καὶ ἑφεξῆς : εἰς Σύρον, Βῶλον, Θεσσαλονίκην, Ὀρφανόν, Καδάλλαν, Πόρτο-Λαγώ, Δεδεαγάτζ, Δαρδανέλλια καὶ Κωνσταντινούπολιν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ὥρᾳ 7 π.μ. γραμμὴ δεκαπενθήμερος ἀπὸ τῆς 22)3 Αὐγούστου ἐ. ἔ. καὶ ἑφεξῆς : Καλάμας, Κατάκωλον, Πάτρας, Λευκάδα, Φιοῦμε καὶ Τεργέστην. Προστιθεμένης τῆς ποσεγγίσεως τῶν λιμένων Κρήτης εἰς τὴν γραμμὴν Τεργέστης-Σμύρνης, καταργεῖται ἡ κατ' εὐθεῖαν μεταξὺ Πειραιῶς-Κρήτης, ἡ δὲ τελευταία ἀναχώρησις ἀτμοπλοίου εἰς Κρήτην ἐκ Πειραιῶς θέλει λάδῃ χώραν τὴν Κυριακὴν 10)22 Ἰουλίου ἐ. ἔ. Ἐμπορεύματα θ' ἀποστέλλωνται τοῦ λοιποῦ εἰς Κρήτην κατὰ Τετάρτην, μέσῳ Σμύρνης ἄνευ μεταδιδάσεως ἐπὶ ἄλλου ἀτμοπλοίου. Εἰς τὸ ἑξῆς αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης ἀφίξεις εἰς Πειραιᾶ θὰ γίνωνται κατὰ πᾶσαν Τετάρτην, ἀντὶ τῆς μέχρι τοῦδε Κυριακῆς.

(*Ἐκ τοῦ Πρακτορείου Λόϋδ Πειραιῶς*)

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Γραμμὴ Πειραιῶς - Κορίνθου - Αἰγίου - Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	5.30π	10 15π	1μμ.	Πάτραι ἀν.	6.30π	12.10	—
Ἀθῆναι »	6 μ	10.50»	1.35	Αἴγιον »	8 —	2 —	—
Κόρινθος ἀφ.	8.55»	2.25»	5.20	Κόρινθος »	11.20	6 —	2.50
Αἴγιον »	11.07	6.40»		Ἀθῆναι ἀφ.	2.25	9.25	6.30μ
Πάτραι »	1.30	8.30»		Πειραιεὺς »	2.55	9.50	7 —

Γραμμὴ Κορίνθου - Ἄργους - Ναυπλίου - Μύλων

	202	32		203	33
Ναύπλιον ἀν.	8 π.μ.	10.30π.μ.	Κόρινθος ἀν.	2.45 μ.μ.	6,02 μ.μ.
Ἄργος »	8.32	11.15 »	Ἄργος ἀφ.	5.05 »	8.40 μ.μ.
Κόρινθος ἀφ.	10.50	1.55μ.μ.	Ναύπλιον »	5.35 »	9.20 μ.μ.
Ἐκ Μύλων	7.45π.μ.		ΔιὰΜύλους ὥρ.	5.15 »	

Σημείωσις: Ἡ ἀμαξοστοιχία 33 ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς διὰ Κορίνθου, Ναύπλιον, ἑκάστην Δευτέραν, Τετάρτην, Παρασκευὴν· ἡ δὲ ἀμαξοστ. 32 ἐκ Ναυπλίου διὰ Κορίνθου, Πειραιᾶ, ἑκάστην Τρίτην, Πέμπτην, Σάδδατον. Αἱ ἀμαξοστ. 3.4.33,32,202, 203,σταθμεύουσιν εἰς ὅλας τὰς στάσεις καὶ τοὺς σταθμούς. Μεταξὺ Κορίνθου —Ἀκράτας Πατρῶν — Ἀκράτας Ναυπλίου—Ἄργους — Μύλων καὶ ἀντιστρόφως, κυκλοφοροῦσι καθ' ἑκάστην τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι σταθμεύουσαι καὶ εἰς πάσας τὰς Στάσεις.

Τυπογραφεῖον **Κορίννης,** *ὁδὸς Πατησίων ἀριθ. 9.*